

14
AZ IGLÓI

ÁG. HITV. EVANGELKUS EGYHÁZKÖZSÉGNEK

ÉVKÖNYVE

AZ 1909. ÉVRŐL.

JAHRESBERICHT

DER

EVANG. KIRCHENGEMEINDE AUG. CONF.

ZU IGLÓ

ÜBER DAS JAHR 1909.

SZERKESZTETTE:

DR. WALSER GYULA

LELKÉSZ.

IGLÓ, 1910.

SZEPESI LAPOK NYOMDAVÁLLALAT.

AZ IGLÓI
ÁG. HITV. EVANGELIKUS EGYHÁZKÖZSÉGNEK

ÉVKÖNYVE

AZ 1909. ÉVRŐL

JAHRESBERICHT

DER

EVANG. KIRCHENGEMEINDE AUG. CONF.

ZU IGLÓ

ÜBER DAS JAHR 1909.

SZERKESZTETTE:

DR. WALSER GYULA

LELKÉSZ.

IGLÓ, 1910.

SZEPESI LAPOK NYOMDAVÁLLALAT.

Tisztelt egyháztagok!

Az elmúlt év nem utolsó fontosságú határozatai közé tartozott az is, hogy az évkönyv ezentúl ne évenként, hanem három évenként jelenjék meg.

Erre is, mint sok másra, a tapasztalat tanított.

Míg egyrészt az évkönyv nyomtatási költségeinek fedezésére rendezett gyűjtés nem ismétlődik oly gyakran, másrészt a gyülekezeti élet, ha csak pusztán statisztikai adatokra nem szorítkozunk, nem elég gazdag némely esztendőben, hogy gyülekezeti életünk változatos képét kapnók s ez annyival kevésbbé, mivel a gyülekezeti életben oly fontos s avval szorosán összefüggő iskoláink működésükről úgy is külön beszámolnak értesítőikben.

Azokban kivételt kellett képeznie az 1909. év jelentésének, mert ez év oly gazdag volt eseményekben, örömteljes és szomorú, mélyen a gyülekezet életét érintő változásokban, hogy teljes joggal igényt tarthat külön jelentésre.

Nagyobb testületek életében, jelen esetben egy egyházközségében ismétlődik u. i. az, mit a család életében megfigyelhetünk. Vannak csendesen lefolyó évek, melyek nem sokat beszélgetnek magukról s jönnek évek, melyek mélyen belevágnak a csendes életbe s az egésznek más új képet adnak.

Igy történt az elmúlt évben gyülekezeti életünkben. Az új szabályrendelet követelte új választásokra vonatkozó intézkedések elintézésével zártuk az 1908-ik évet, de egyszersmind azen általános óhajjal, hogy az új azonban is megmaradjon néhány régi bevált erő — árada gondolataink szegényes emberi gondolatoknak bizonyultak.

Nagyérdemű egyházfelügyelőnk *Topscher György* kir. tan. házában előfordult nehéz betegség késleltette az egyházközségi közgyűlés egybehívását. S mikor azután a halál angyala lépte át házában küszöbét s láttuk a mélyen lesújtott s bensőleg ép úgy mint

egészségi tekintetben megtört apát bizonytal sokak lelkében támadtak kételyek, vajjon rábírható lesz-e a gyász megrendítette férfiú, hogy elfogadja az egyházfelügyelőséget, e munkában és felelőségben egyaránt gazdag tisztséget. A kételyek sajnos nemsokára valóra váltak.

Topscher György egyházfelügyelő u. i. családja kívánságára és tudatában annak, hogy kimélnie kell magát, beadta lemondását. Vértő szívvel tette, azon bánatos lélekkel, mellyel az ember egy megszeretett munkakörtől búcsúzik: kezeskedik erről mindenkor bebizonyított áldozatkész, tettekben nyilvánult egyházszeretete, egyházközségünkhez való hű ragaszkodása.

Mily nehezére esett e nagyérdemű férfiúnak e lépés, másrészt pedig miképen követett el az egyházközség, az egyháztanács, a vezetőség benső köszönete és ragaszkodó szeretete őszinte kinyilatkoztatása által mindent, hogy e kipróbált vezetőt megtarthassa annak fényes bizonyosága a visszalépőnek más helyen leközölt lemondó irata épúgy, mint a lelkésznek ugyancsak közölt az egyházfelügyelő hervadhatlan érdemeit méltató beszéde, mely a gyülekezet nevében kifejezést ad azon őszinte fájdalomnak, hogy e hű vezetőt a jövőben ily minőségben nélkülöznie kénytelen.

S belenyugodtunk a változhatatlanba, parancsolta ezt a gondos család kívánsága előtt való tiszteletteljes meghajlás és a megtámadott egészség argumentuma. Megkönnyítette a belenyugvást a lelépő egyházfelügyelőnek azon kedves ígérete, hogy ezután is kész szívében hordani a gyülekezet ügyeit, érett tapasztalatalatainak, gazdag kincseinek, ismereteinek sokoldalúságával és tanácsadó hűséggel.

Nem volna méltó a bizalmi állásról lemondott egyházfelügyelő nagy érdemeihez, ha azokat egyenként fel akarnók sorolni. Röviden talán többet, méltóbbat mondunk, ha határozottan kiemeljük, hogy oly férfiú, ki szervező tehetségénél, vezető képességénél, sokoldalú intelligenciájánál, lelkiismeretes hűségénél fogva a nyilvános élet minden terén kiváló és köztisztelt egyéniségénél fogva, az isteni gondviselés által mintegy előre ki volt szemelve, hogy a mienkhez hasonló gyülekezeti életben vezető szerepet játszó.

Az érdemekben gazdag férfiúnak neve, ki egyszeri megszakítással majdnem 30 évig volt felügyelő, a fontos eseményekkel, egyházi és iskolai téren történt örömdetes haladással egybeforrt.

Mind annak emlékét az egyháztagek sokkal jobban őrzik, mintsem hogy szükség volna azokat egyenként felsorolnunk.

Egyházközségünk ezen érdemes vezérférfia napjaink tünező idealismusa és mindjobban terjedő anyagias gondolkodása közepette, midőn a tiszteletbeli hivatalokra alig akad ember, megőrizte egyháza iránti hűségét s az önzetlen szolgálat mintáját adta nekünk.

Nehéz időkben, amikor gyakran a gyülekezet java forgott kockán, csak egy dolog lebegett szeme előtt: munkálkodni az egyház felvirágzásán.

Mi lett volna ily kiváló szolgálatok ellenében megfelelőbb, mivel róhatta volna le a gyülekezet hálaadóját méltóbban, minthogy az érdemdús férfit megválasztotta örökös *tiszteletbeli felügyelőnek* és hogy képét megfestette a tanácsterem számára.

Osztatlan örömeinkre azóta fölépült a tiszteletreméltó őszbeborult férfiú s Isten segítségével, a keresztyén reménység erejével, megtanulta viselni atyai szívének fájalmát s régi hűséggel részt vesz mindenütt, hol a gyülekezet jóléte előmozdítandó.

Mindnyájan, kik tudjuk, hogy mily köszönettel tartozunk neki, egyek vagyunk azon jó kívánságban: élvezze, ha az Úr is úgy akarja, fáradhatatlan élete gyümölcseit, egyházi és világi téren való általános tiszteletben.

Bizonyyal magától értő dolog volt, hogy midőn szóba került az egyház- és iskolafelügyelői állás betöltése, mindenki bizalma azon férfiú felé fordult, ki sok évi iskolafelügyelősége alatt már kiváló szolgálatokat tett az egyháznak, ki az egyházmegyei felügyelői tisztséget viseli s kinek neve a legfelsőbb fokig a legtiszteltebbek közé tartozik egyházi téren, *Münnich Kálmán* bányatanácsosra, kit dicsően uralkodó királyunk a legújabb időben udvari tanácsossá nevezett ki.

Míg tehát egyház- és iskolafelügyelővé való egyhangú megválasztása a gyülekezet részéről csak méltó köszönetnyilvánítás volt eddigi hűsége elismeréseül, addig az új felügyelő részéről — tekintettel óriási, emberi erőt meghaladó elfoglaltságára, egyházi, iskolai, városi, egyleti ügyekben — bizonyosága gyülekezetéhez való hű ragaszkodásának, hogy e felelősségteljes hivatalt elfogadni kegyes volt,

Bizonyára mindnyájan, kik betekintést nyertek gyülekezetünknek, különösen iskolai tekintetben bonyolult életébe, annak sokszor nehezen megoldható pénzügyi és kényes személyi kérdéseibe, köszönetet fognak mondani a nagyérdemű férfinak, hogy kész volt vállalkozni e munkában gazdag tisztségre. Gazdag tapasztalata, éles látása, világos ítélte és főleg ügyszeretete legjobb kezességünk, hogy e fontos ügy jó kezekbe van letéve. Az elmúlt év sok mozzanatával és nehéz kérdéseivel bebizonyította, hogy a jelenlegi egyházi és iskolafelügyelő igazi férfi, egyházi ügyeink lelkes képviselője, bölcs vezér, barátságos munkatársa egyházi elnöktársának, az evangéliumi szabadságnak, törvénybiztosította jogainknak védője.

Aldja meg az Úr munkáját és adjon neki erőt, hogy e tisztiséget sokáig viselhesse változatlan munkabíráásban.

A megüresedett iskolafelügyelői állásra kellett most méltó utódot keresni. Általános örömünkre a bizalom virágzó városunk közkedvelt derék polgármestere *Folgens Kornél* felé fordult s nagy öröme a gyülekezetnek a tehetséges férfiú elfogadta e tisztiséget. Nem ok nélkül kereste fel ép őt a bizalom. Mint volt esperességi világi jegyző tanubizonyosságát adta az egyházi kérdések iránti érdeklődésének, mint számos iskolát támogató városunk polgármestere e téren gazdag tapasztalatokat szerezhetett, azonkívül a felejthetetlen emlékü főespereshez, *Justh Sámuelhez* való rokonni viszonya is praedestinálta őt e tisztségre.

Legyen áldott egyházunk Úra által az ő munkája is, hogy — karöltve az egyházi elnökkel — iskoláinkat a hamisság nélkül való evangélikus hűség otthonaivá tegyük.

Az új helyi szabályrendelet értelmében a többi egyházi tisztviselők is ujonnan választottak. Az egyházközségi tagok osztatlan bizalma a következőket állította az egyház nemes szolgálatába. Jegyzőkül: *dr. Bruckner Győző* és *Forberger Árpád* tanárokat, egyházközségi pénztárosnak *Madarász Andor* XVI. szep. vár. tak. pénzt. pénztárost, egyházi ügyésznek *dr. Marschalkó Elemért* és építészeti felügyelőnek *Dörner Gyula* áll. faipari szakiskolai igazgatót választotta meg.

Viseljék valamennyien bizalmi tisztjüket egyházszeretethen, mert csak úgy virágozhatnak egy gyülekezet, ha mindnyájan, mind-egyik a maga helyén példával, bűzgósággal, szeretettel dolgozik, a hűséget kis dolgokban és nagyokban egyaránt megtartjuk s ha va-

lamennyien jó és rossz időkben melegenérző képviselői és őrei vagyunk egyházunk jogainak.

Az új szabályrendelet értelmében meg kellett ejteni a múlt évben az egész presbiterium választását is.

Mindenki, aki csak némileg jártas egyházközségeink szervezetében, kénytelen bevallani, hogy e választás a gyülekezeti életére nézve végtelenül fontos. Az egyháztanács ugyanis a szó legszebb s legmagasztosabb értelmében a gyülekezet bizalmi testülete. Kezébe van letéve a legfontosabb ügyek feletti tanácskozás, kötelessége a közgyűlésnek az annak kizárólagosan fenntartott ügyekben javaslatokat tenni és sok fontos ügyet saját hatáskörében elintézni. Hanem amily bizonyos, hogy a keresztyén gyülekezet nem csupán jogilag szervezett, jogi és pénzügyi kérdéseket intéző testület, hanem és főleg valláserkölcsi közösség, oly bizonyos az is, hogy az egyháztanácsra ez irányban is igen nagy és fontos kötelességek háramlanak. Ha korunkban, a minden téren való küzdés korában, csak egyesült erővel lehet célt érni, fenséges feladata az egyháztanácsnak, hogy a lelkésszel együtt örködjék a gyülekezet valláserkölcsi tisztasága s az istentiszteleti élet mélyítése telett. Könnyű belátni, hogy különösen fontos a jó példa *hitben, egyház-szeretetben az istentiszteletek látogatásában.*

E szép, de Isten és az emberek előtt felelősséggel teljes feladat lebegjen az új egyháztanács tagjainak szeme előtt, legmagasztosabb cél gyanánt, az egyház java s Isten dicsősége.

Az egyháztanács mellett a múlt évben megtörtént a *gimnáziumi tanács és az iskolaszék* választása is. E két testületnek is szép feladat jut osztályrészül. Tanácskoznioik kell elsősorban iskoláink ügyeiről, melyekre egyházunk oly sokat áldoz, gondoskodniok kell az egyház- és iskola benső viszonya s intézeteink igazi evangélikus szelleméről a tantestületekkel karöltve. Dobogjon szívük melegen iskoláinkért, hogy azok ne legyenek csupán a tudomány csarnokai, hanem és főleg az igazi evangéliumi vallásosság és hit-hűség veteményes kertje, mert hiszen csupán ez adja meg a felekezeti iskolák létjogosultságát.

Ezen az új szabályrendelet követelte újításokon kívül egyéb személyi változásokról is meg kell emlékeznünk. A kérellehetetlen uralál mindjárt az év elején fájdalmas rést ütött sorainkban, a felejtetetlen tanár *Pákh Károly* elhunytá által. Az emlékének szentelt,

egyháztanácsi gyűlésben az egyházközség kifejezést adott mélységes bánatának elhunytá felett, ki egyike volt legjobbainknak, 42 évet töltött gimnáziumunknál mint tanár, közben 11 évig volt annak érdemdús igazgatója, megalapította annak könyvtárát és sok éven hű munkás tagja volt az egyháztanácsnak, a gimnáziumi tanácsnak s az iskolaszéknek. A babérkoszorú, melyet a szó legnemesebb értelmében vett igaz s mégis szerény férfiú koporsójára helyeztünk, csak gyenge bizonyítéka volt azon hálának, mellyel neki tartozunk, ki mint idealista, mint az ifjúság igaz barátja élt, dolgozott és meghalt.

E nagy férfiú nemes gondolkozásának fényes és dicső bizonyítéka az egyházközségre és az iskoláknak tett hagyománya. Legdrágább kincsét Istenben boldogult édes atyjának, az egykori iglói lelkésznek és tiszakerületi superintendensnek arcképét az egyházközségnek hagyta örökbe.

Sokat szenvedett édes atyjának *Pákh Mihálynak* és testvéreinek (Pákh Albert és Pákh Lajos) neveit 1000 ill. 600—600 koronát tevő alapítványokkal örököltette meg, melyeket külön méltunkunk ez évkönyv közigazgatási részében.

Csendes, Istenében gyökerező volt élete, ilyen volt halála is.

Adjon az egek ura egyházunknak sok oly derék férfit, sok ily tanuját az igazi protestáns lelkiismereti szabadságnak párosulva evangyeliomi igazsággal gimnáziumunknak.

Az élők köréből távozott a múlt évben *Kuntz Ödön* nyug. gymn. tanár is. 34 évig volt tanára intézetünknek, 2 évig igazgatója, 15 évig gondnoka az alumneumnak, mindig odaadó hűséggel és példás lelkiismeretességgel működött. Egyike volt azoknak, kik távol az élet zajától a család csendjében keresik boldogságuk forrását, mindnyájan jól tudtuk, hogy mily buzgó paedagogus, mily hű barátja volt a reábízott ifjúságnak. Emléke legyen áldott közöttünk!

Az egyháztanácsosok közül is elragadott a halál keze kettőt, u. m. *Gotthard Albertet* és *Lehoczky Jenőt*. Míg előbbi mint az egyháztanács, a gimnáziumi tanács és az iskolaszék sok éven át tagja élénken részt vett a gyülekezet ügyeinek elintézésében, *Lehoczky Jenő* ritka egyházszeretete, buzgalma s az Isten igéjéhez való állhatatos ragaszkodása által tünt ki. Felejthetetlen örömteljes szolgálatkészsége egyház és iskola iránt, szeretete a kis gyermekek iránt, kiknek feleleteit mint szívesen látott vizsgai vendég a városi és vi-

déki iskolákban egyaránt figyelemmel hallgatta és nyájas szóval, szíves bátorítással jutalmazta.

Kiváló, lelkiismeretes, hűségben önfeláldozó, odaadásban kipróbált tanerőt veszített főgimnáziumunk az elmúlt évben *Róth Mártonnak* saját kérelmére történt nyugdíjaztatása által. Érdemekben gazdag, minden téren munkás, lelke teljes szeretetével azonban a gimnáziumon csüngő e férflú 38 évi buzgó áldásos működés után a jól kiérdemült nyugalomba vonulása fájdalommal tölt el mindenkit, kiknek ezentúl nélkülözniök kell derék munkáját.

Vidám életfelfogása, pessimisztikusan beteges korunkban megtartott csodálatos idealizmusa, bámulatos kegyadománya, mellyel az ifjúság szívéhez férközött, sok-sok nemzedéken át megtermi majd jó gyümölcseit, ami ez ideálisan gondolkozó férfiúnak legszebb és általunk is kívánt jutalma!

Egyházközségünk lelkészi hivatalában is változásról kell beszámolnunk. A segédlelkészi intézmény természetében rejlő, hogy az csak átmenet a rendes lelkészséghez és így az elmúlt évben is segédlelkészváltás állott be.

Április 1-én eltávozott körünkéből az időközben óbecsei lelkészszé megválasztott segédlelkész *Becker Mihály*.

Ötnegyed évig példás hűséggel és sok pasztorális tapintattal szolgálta az egyházat és annak lelkészét.

Helyébe *Hoffmann Károly* lépett, ki a múlt év április 1-jétől ügybuzgalommal és hűséggel, általános meglegedésre látja el gyülekezetünkben sokoldalú teendőit a hitoktató segédlelkésznek.

Áttérve most már a múlt év egyéb jellegű eseményeinek jelentésére, melyek teljes joggal megérdemlik, hogy itt külön is felemlítessenek, mindenekelőtt meg kell emlékeznünk az október 17.-én megtartott, a bővített temető új részének felavatási ünnepét. Ritka, komoly, mélyen a szívekbe ható ünnep volt ez és komoly beszéddel intő az élet vásári zajában: Minden test fű és minden szépsége mint a mező virága! A tanítóképző ifjúságából kiválasztott énekkar alkalmi énekei keretében a segédlelkész imája után felavatta a lelkész az új temetőrészt azok nyugvóhelyéül, akik az Úrban hálnak meg. Avató beszédét az egyháztanács határozott kérése folytán évi jelentésünk más helyén hozzuk.

Megáldatott a csendes rév a hármás egyisten nevében, azon

hely, melyen az emberi hiúság és elmúló világi gyönyör ki nem kezdhet.

A jelenlévő hívek közül azoknak, kiknek a halotti harang bús szava jelent még valamit, e komoly megindító ünnepély biztonnal sokáig emlékezetükben lesz.

Örömmel kell megemlékeznünk egy másik ünnepélyről is, mely október 24.-én folyt le egyházközségünkben, első diakonisszánk *Lenk Zsófia nővér* bevezetésekor. Az 1908.-ik évben megalakítottuk a diakonissza-nőegyesületet, 1909-ben pedig teljesült sokak vágya, meghívhattuk az első nővért.

Itt kell megjegyeznünk, tekintetbe véve azon sajnálatos körülményt, hogy egyházunhunk oly kevés leánya választja magának ez istennek tetsző és emberbaráti pályát, csak különös szíves előzékenységnek tekinthetjük a pozsonyi diakonissza anyaház vezetője részéről, hogy aránylag rövid időn belül megkaphattuk a diakonisszát.

Miután női szívek és kezek nemes versenyben gondoskodtak egy szerény, de barátságos diakonissza-otthonról a Lehoczky-féle házban és azt minden szükségessel berendezték, *Zsófia* nővér, a diakonissza anyaház nagyérdemű vezető lelkésze lic. theol. *Schmidt Károly Jenő* és a főnöknő *Billnitzer Matild* társaságában október 23.-án városunkba érkezett.

Az október 24.-én a főistentisztelet keretében megtartott ünnepély biztonnal a legszebbek közé tartozik, miben egy egyházközségnek része lehet.

A bevezető liturgia s a helyi lelkész szent beszéde után, melyben Istennek adott hála mellett megemlékezett mindazokról (részben már elhunytak), kik e nemes ügyet megvalósítani igyekeztek, Schmidt Károly alesperes-lelkész végezte oltári beszéd keretében a diakonissza bevezetését.

Mindazoknak, kiknek alkalmunk volt őt hallhatni, felejthetetlen lesz beszéde. Csillogó frázisoktól menten jellemezte az Isten kegyelméből való szónok megkapó mély gondolatokban azon alapot, melyen minden diakonisszamunka nyugszik, melyből erőt merít odaadó önfeláldozó hűséghez: t. i. egyes egyedül *hála Isten iránt a Jézus Krisztusban nyert váltságért.*

A jelenlévők biztonnal mindnyájan tanuskodhatnának az ékesen szóló egyházi férfiú előtt: ez evangyeliomi világosság, biblikus mélység, lutheri józanság volt.

Miután a helyi lelkész még egyszerű szavakban átvette a nővért, liturgiával és áldással záródott a szép ünnep.

Ezután következett a diakonissza-otthon átadása az egyesület elnöknője *Senger Augusztá* részéről s evvel vége volt az ünnepélynek.

Ki mélyebben tekintett ez ünnepélyes órákban a szivekbe, észre vehette, hogy minden ünneplés a szent ügynek szólt, öröm a felett, hogy a diakonissza-nőegyesület alapítása óta az egyházközség női tagjai részére is nemes munkatér nyílt meg és a diakonia is bevezetett egyházközségünk organismusába.

Ezért ez ünnepnap főleg és elsősorban örömnapja volt a diakonissza-nőegyesületnek, sok fáradságának, hű törekvésének méltó jutalma.

Nem hagyhatjuk említés nélkül, hogy az új pozsonyi diakonissza anyaghoz építési céljaira rendezett offertorium 50 koronát tett.

Tekintszen az úr kegyelmes szemekkel gyenge e munkánkra, adjon nőegyesületünknek örvendetes virágzást, tegye áldásossá a diakonia munkáját körünkben mindazok javára, kik lelki avagy testi segítséget keresnek.

Örömről szolgál, hogy egyházhiveink sokszor bevált s minden oldalról elismeri áldozatkészsége az elmúlt évben sem lankadt.

Sok nemes adomány folyt be az áldozatkészség oltárára, Isten dicsőségére, embertársaink üdvösségére.

Néhai Pákh Károly már előbb említett hagyományain kivül meg kell emlékeznünk *özv. Stollmann Mária* szül. *Lux* 400 koronás adományáról. A nemes adakozó Isten kifürkészhetetlen akarata folytán elvesztette egy év alatt férjét és egyetlen gyermekét, azóta még jobban ragaszkodott Istenhez és anyaszentegyházához. Csendes egyházszeretéből fakadt azon nemes gondolata, hogy adományával alapját vesse egy templomfűtési alaphoz.

Szíve mélyéből hálás lesz iránta mindenki, aki látja az elhagyott téli istentiszteleteket, aki tudja, hogy az idősebbek és betegeskedők csak nehéz szívvel maradnak távol az istenházától s ki az ifjúsági és gyermekistentiszteleteket a templomban, az imádság felszentelt házában szeretné megtartva látni. Távol vagyunk attól, hogy azokról beszéljünk, kiknek a téli hideg csak olcsó ürügy a távollmaradásra, de amely igaz, hogy az istentiszteleti élet az egyházközség sziveverése oly bizonyosan kötelessége az egyházközség-

nek elhárítani minden akadályt, mely arra nézve káros behatású volna.

Ez okból ajánljuk *templomfűtési alapunkat*, mely nem fényűzési alap, mindazok meleg jóindulatába és támogatására, kik az Isten házát szeretik. Emlékezzenek meg arról örömben, bánatban, a jólét és szomorúság napjaiban.

Ama nemeslelkű özvegy ajándéka felé pedig hálás köszönetünk nyilvánítása mellett iktatjuk az Úrnak azon mondását: Ez a szegény özvegy többet tett mindazoknál; felénk pedig ez intés hangzik: „Menj el és te is ekképen cselekedjél.”

Nemes megindító özvegyi adományról kell diakonissza-nőegyesületünknek beszámolnia. Néhai Schwartz Lajosnak a múlt évben elhunyt özvegye szül. Rebel 600 koronát hagyott végrendeletileg.

Két fiatal gyermeke és férje beteg- és halálos ágyán bepillantást nyert a szenvedés keserűségébe s ezért méltányolni tudta azt a szeretetet, mely Jézus nevében mást nem ismer, mint szenvedések enyhítését, könnyek szárítását.

Hálára kötelezte az elhunyt özvegy e nemes adományával magát az egyházközséget is, hiszen a diakonia a legfiatalabb hajtása az egyházközségi élet törzsének.

Mindazon szerencsétlenek, kik egykor enyhülést szereznek ez adomány által hálasóhajukat elküldik majd a síron túl a csendes örökkévalóságba.

Leányegyházaink egyikében, *Illésfalván* is örvendetes nemes adomány történt. Egyik ottani presbiter, a falunak egykori birája *Beck Mátyás* és neje szül. Klein szerencsés, Istentől áldott házasságkötésük 55-ik évfordulója alkalmából *harangot* adományoztak a leányegyháznak. E nemes tette az indítá őket, hogy az ottani hívek, ha már pénzhiány miatt egyelőre nélkülözni kénytelenek az Isten házát, legalább haranggal rendelkezzenek, mely őket szerény könyörgésekre hívja, délben és este figyelmeztesse őket, az idő s minden földi dolog mulandóságára s bús szavával elkísérje őket amaz utolsó útra.

Az azóta megtörtént harangavatás nem tartozik ez évkönyv keretébe, itt csak a nemes adományt jegyezzük fel.

Mily szép és felemelő, ha keresztyén házastársak egy hosszú életnek kégyelméért ily módon hálát adnak annak, ki egykor szívüket egymáshoz vezérelte,

Az iskolához való ragaszkodó szeretetnek szép jelét adták azon *maturánsok*, kik harmincéves találkozásjuk alkalmával, a húszéves találkozó alkalmával tett alapítványukat tetemes összeggel nagyobbították.

E tett szép bizonyítvány gimnáziumunk számára, hogy a hozzá való ragaszkodás tanítványainkban oly sokáig megmarad, bizonyítéka másrészt az ideális gondolkodásnak és igazi barátságnak, melyet a 30 éves életközdelemnek rideg valósága nem tudott tőlük elrabolni.

Végül még megemlíjtük, hogy a népiskolai tandíjmentességi törvény által ránk kényszerített 5⁰/₀-os iskola-adó, mely már az 1908. évi értesítőben indokoltatott, a múlt évben először szedetett be s az egyházközségi tagok dicséretére szolgál, hogy az adó minden különösebb nehézség nélkül befolyt az egyházközségi pénztárba.

Egyházközségi élet közigazgatási tekintetben.

Két szomorú esemény tette szükségessé a legelső *január 25-iki* egyháztanácsi gyűlés egybehívását.

A gyűlés keretén belül kellett emlékeznünk *Pákh Károly* nyug. gymn. tanárról, ki hirtelenül távozott el az élők sorából. Mély részvéttel értesült az egyháztanács haláláról, hiszen 42 évig működött gimnáziumunkon önzetlenül, 11 évig volt annak igazgatója, egyike volt az egyháztanács legrégebbi tagjainak. Jegyzőkönyvünkben megörökítettük a drága halott elévülhetetlen érdemeit, gyűlés után pedig testületileg elvonultunk a gyászházhoz, hogy letegyük mély hálánk jeléül koszorunkat a felejthetetlen koporsójára.

Ugyanezen egyháztanácsi gyűlés őszinte részvételének adott kifejezést érdemdús felügyelőjének, *Topscher Györgynek* szeretett *Anna* leányának elhunytá felett. Határozattá lett, hogy felkeresik a fájdalom sújtotta apát részvétirattal, de elállnak testületi részvétnyilvánítástól, nehogy ezáltal még jobban felszakítsák a gyászba borultak tátongó sebeit.

A *február 28-iki*, valamint a megelőző egyháztanácsi ülésen a gyász miatt távollévő egyházfelügyelő helyett az iskolafelügyelő *Münnich Kálmán* volt a világi elnök.

Az egyháztanács mindenekelőtt eközben elhunyt agg, sok évi presbyternek, *Gotthard Albertnek* emlékét örökíti meg jegyzőkönyvében, majd tudomásul veszi az egyházfelügyelőnek részvétiratára érkezett köszönetet mondó sorait.

A gyűlés ezután hozzáfog a még a mult közigazgatási évben reá ruházott kötelességnek, a tisztikar megválasztása előkészítéséhez.

Őszinte megilletődéssel veszi tudomásul nagyérdemű egyházfelügyelőjének levelét, melyben az megköszönve az egyházközségnek közel három évtizeden át iránta tanúsított bizalmát, hivatkozva a gyász és betegség által megtámadott egészségére, felelősséggel terhes hivataláról lemond. A gyűlés a lelkész vezetése alatt küldöttséget meneszt az egyházfelügyelőhöz, hogy a mennyiben lehetséges, bírják rá alázatos kéréssel lemondása visszavonására.

Sajnos a küldöttség eredmény nélkül járt, mire az egyháztanács teljes tudatában annak, hogy mit jelent majd e vezető embert nélkülöznie a jövőben, egyhangulag elhatározza a következő indítványok az egyházközségi közgyűlés elé való terjesztését:

a) örökítse meg az egyházközség visszavonuló egyházfelügyelőjének elévülhetetlen érdemeit jegyzőkönyvében,

b) válassza meg őt élethozsiglan tiszteletbeli egyházfelügyelőnek,

c) festesse meg képét a közgyűlési terem számára.

Lelkész indítványára határozatba ment *Münnich Kálmán* iskolafelügyelőnek, ki évek hosszú során nagy érdemeket szerzett az egyház körül, az új szabályrendelet követelte egyház és iskola felügyelői, *Folgens Kornél* városunk nagyérdemű polgármesterének az iskolafelügyelői állásra való ajánlása.

Végül köszönetet szavazott az egyháztanács a visszalépő jegyzőknek Thern László tanárnak és Kintzler Árpád tanítónak fáradságtalan hű szolgálataukért.

Nagyfontosságú, messze kiható jelentőségű volt a *február 28-ikára* egybehívott egyházközségi közgyűlés. E gyűlésnek volt ugyanis feladata a gyülekezet közigazgatási életének újjászervezése az új szabályrendelet alapján és az összes választások megejtése.

Pákh Károly és *Gotthard Albert* elhunyt presbyterek emlékének jegyzőkönyvi megörökítése után őszinte köszönet és sajnálat mellett szolgált tudomásul, hogy Becker Mihály segédlelkész, ki 1¹/₄ évig működött általános megelégedésre, állásáról lemondott. Az

így megüresedett állásra egyhangulag megválasztja a gyűlés Hoffmann Károly lelkészjelöltet.

Örömmel tudomásul szolgált, hogy a múlt év december 6-ikán egy *diakonissza nőegyesület* alakult; alapszabályai jóváhagyatnak s a nemes egyesület az egész gyűlés őszinte jóakarataról biztossittatik.

Hasonlóképen tudomásul szolgált, hogy az új pénztáros *Madarász Andor* átvette a lemondott pénztárostól *Langsfeld Gézától* a gyülekezet vagyónát.

Határozattá lett, keressék meg a vallás- és közoktatásügyi miniszterium a 32,000 koronányi gimnáziumi évi segélynek 52,000 koronányi évi segélyre való felemelése iránt, hogy ebből a tanárok lakáspénze emeltethessék és az intézet élén álló 25 évóta nagy érdemeket szerzett igazgató Fischer Miklós 500 koronás személyi pótlékban részesülhessen.

A Schwarcz-féle ház ügyében úgy határozott a gyűlés, hogy azt az árvaházi alap igénybevitelével kiépíti, de a szárnyépületben helyet enged a diakonissza-otthon s az esetleges árvák számára s e szárnyépületet „Evang. Árvaház“ felírással látja el.

Most következett a napirend legfontosabb pontja a tisztviselők megválasztása,

Mély megindultsággal, őszinte sajnálattal szolgált tudomásul, hogy *Topscher* György kir. tan. egyházfelügyelő ez állásáról leköszönt. A helyi lelkész erre beszédben ecsetelte a gazdag érdemű, de egészségi okokból távollévő egyházfelügyelő érdemeit s hármast indítvánnyal járul a közgyűlés elé :

a) örökítse meg a gyülekezet jegyzőkönyvileg világi vezérének nagy érdemeit,

b) válassza meg örökös tiszteletbeli felügyelőnek,

c) festesse meg arcképét a gyűlésterem számára,

Az egyházfelügyelői leköszönő iratát s a lelkész beszédét értesítőnk más részében hozzuk.

Az egyháztanácsai indítvány felolvasása után a megüresedett egyh. és isk. felügyelői állás betöltésére került a sor. A szabályrendeletileg megejtett titkos választás eredménye az lett, hogy egyh. és isk. felügyelőnek megválasztott az eddigi érdemdús iskola-felügyelő *Münnich Kálmán bányatanácsos*, egyszersmind szep. városi egyházmegyei felügyelő, ami az összes jelenlévők őszinte

örömére szolgált. A lelkész az ujonnan megválasztottat a hivatali pecsét átadásával ünnepélyesen bevezette új méltóságába s szívélyesen üdvözölte őt. Iskolafelügyelőnek megválasztatott s e minőségben üdvözöltetett *Folgens Kornél* városunk polgármestere, ki eleddig is számtalan tanujelét adta drága egyházunk iránti őszinte meleg szeretetének.

Szívélyes szavakban köszönte meg mindkét megválasztott felügyelő a bizalmat s letette az előírt esküt.

A gyülekezet tagjai pedig azon jól eső tudatban voltak, hogy a két fontos állásra megtalálták az erre hivatott és méltó férfiakat.

Az egyházközségi közgyűlés megválasztotta ezután *Dr. Bruckner Győző* tanárt főjegyzőnek, *Forberger Árpád* tanárt jegyzőnek, megerősítette az 1908. novemberében megválasztott egyházközségi pénztárost *Madarász Andort*, megválasztotta egyházi ügyésznek *Dr. Marschalkó Elemér* ügyvédet, építészeti felügyelőnek *Dörner Gyula* áll. faipari szakiskolai igazgatót. Az összes 6 évre megválasztott tisztviselők eskütétele után sajnálattal szolgált tudomásul *Melczér Agost* számvizsg. biz. tagnak lemondása; e bizottságba kiküldettek *Guhr Márton*, *Dr. Wieland Aladár* és *Langsfeld Géza*. E nevezetes gyűlés végén következett a 30 rendes és 10 pót egyháztanácsos titkos szavazással való megválasztása.

A március 7-ére egybehívott egyháztanácsai ülés fontossága abban volt, hogy abban szerepeltek először az ujonnan megválasztott presbyterek. Természetes dolog, hogy e gyűlésnek első s legfontosabb tárgya volt az ujonnan megválasztott presbyterek neveinek kihirdetése, eskütétele, szívélyes üdvözlése azon kérelemmel, viseljék az egyház javát szívükön.

Az egyháztanács ezután mély megilletődéssel értesült arról, hogy néhai *Páckh Károly* tanár alapítványokat tett. Az egyiket sokat szenvedett, örök emlékü édes atyja néhai *Páckh Mihály* iglói lelkész és tiszakerületi superintendens emlékére, *Páckh Mihály superintendens alapítvány* név alatt 1000 K-t oly kívánsággal, hogy a kamatok fele az elemi nép- és polg. leányiskola tanszertárának gyarapítására, másik fele helybeli ev. tanulók jutalmazására fordítassék. Ezenkívül hagyományozott a nemes elhunyt 600—600 koronát, testvérei *Páckh Albert* és *Páckh Lajos* nevét viselendő alapítványra, hogy annak évi kamatait a gimnáziumnak egy arra érdemes protestáns vallású tanulója élvezze.

Végül az egyházközségnek hagyományozta az elhunyt boldogult édesatyjának olajba festett képét.

Az egyháztanács tudomásul vette ezután *Wiese Gyula* helyettes tanár újbóli kinevezését, kiküldte a számadást vizsgáló bizottságba a maga részéről *Szell Ödön* és *Topscher György* egyháztanácsosokat s kiküldött egy szavazatszedő bizottságot a gimn. tanács s az iskolaszék tagjainak választása ügyében s végül 5 éven keresztül 20 koronát szavazott meg az Eperjesi *Theol. Otthon* támogatására.

Március 21-én újból egybegyült az egyháztanács, beválasztotta az egyházközség vagyonát elhelyező bizottságba *Topscher György* és *Szell Ödön* presbitereket, kihirdette az iskolai tanács és iskolaszék tagjainak névsorát és tudomásul vette a két tantestület által kiküldött 2—2 tagot.

Ezután következett az egyház- és iskolafelügyelő azon jelentése, hogy az itteni postahivatal és postaigazgatóság részéről azon ajánlat érkezett, hogy hajlandó volna az egyházközséggel hosszabb időre szerződést kötni, ha ez utóbbi a *Schwartz-féle* házat a postahivatal céljaira kiépítené. Határozattá lőn, hogy tekintve az egyházközségnek esetleges ebből származó előnyére, indítványozzák az egyházközségnek: bizza meg a további tárgyalásokkal, az egyháztanácsot, addig is azonban tartsa fenn a ház kiépítésére vonatkozólag hozott határozatait s tartson fenn a ház postai célokra való átalakítás esetén is kellő helyet a *diakonissza otthon* és az árvaház részére.

Az egyháztanács ezután intézkedett *Berreck Gabriella* tanítónő előrelátható lemondása esetén ez állásnak mikénti betöltéséről és 5 évi átlag alapján rendezi a nép- és polg. iskola igazgatójának tiszteletdíját.

Elhatározta az egyháztanács, hogy a számvizsgáló bizottság jelentését és a pénztárosnak adandó felmentvényi ajánlatot az egyházközségi közgyűlés elé terjeszti.

A március 28-án tartott egyházközségi közgyűlésen mindenekelőtt a tiszteletbeli felügyelő megindultan köszönte meg a neki juttatott kitüntetést, majd kihirdették a 30 rendes és 10 pót egyháztanácsos névsorát, tudomásul vették a számvizsgáló bizottság jelentését és indítványait s megadták a leköszönt és jelenlegi pénztárosnak a felmentvényt. Néhai *Pákh Károly nyug. gimn tanár* nemeslelkű

alapítványait hálás köszönettel fogadta a gyűlés s elhatározta, hogy a feledhetetlen emlékű superitendensnek *Pákh Mihálynak* arcképét a gimnázium disztermében méltó helyer. kifüggeszti.

A *Schwartz-féle* ház kiépítésére vonatkozólag az esetleges nagyobb előnyök mérlegelésével elfogadta a gyűlés az egyháztanács ajánlatát s a postaigazgatósággal való további tárgyalásokkal megbizta az elnökséget.

Hasonlóképen elfogadta a gyűlés az egyháztanács módosításait, a polg. leányiskolánál megüresedendő tanítónői állásra vonatkozólag.

Végül elfogadta a *helyi gyámintézeti közgyűléssé* átalakult gyűlés a lelkész elszámolását, örömét fejezte ki a szép eredmény felett — az egész gyűjtés 412.70 K-t eredményezett — és a lelkésznek hálás köszönetének tolmácsolása mellett fáradozásáért megadta a felmentvényt.

A június 14-iki egyháztanácsí gyűlés néhány elnöki előterjesztés után elhatározta, hogy a törvény előírta értelemben kérni fogja a vall. és közoktatásügyi miniszteriumnál a tandíjnak 3375 kor-nyi összegben való megváltását és az államsegély után kiírja a polg. iskolánál megüresedett tanítónői állást. Mély sajnálattal szolgált tudomásul, hogy *Roth Márton* főgimnáziumunk érdemekben gazdag tanára előrehaladott korára való tekintettel állásáról lemondott. A búcsúszó iránti benső háláját jegyzőkönyvében juttatja kifejezésre az egyháztanács.

Határozattá lett továbbá a vall.- és közoktatásügyi miniszterium megkeresése *Wiese Gyula* helyettes tanár újbóli kinevezése iránt.

A Simonyi Győző távozásával megüresedett helyettes tanári állásra pályázat iratik ki; Marton Károly és Kintzler Árpád pedig újból megbizatnak a kántori teendők elvégzésével, mivel eleddig közmelegedésre működtek a téren.

A *július 11-én* megtartott egyházközségi közgyűlés elhatározta, hogy a megüresedett tanári állásokat az egyháztanács javaslata értelmében kiírja s a maga részéről is megörökíti, mély sajnálata és hálás köszönete kifejezése mellett jegyzőkönyvében *Róth Márton* nyugalomba vonuló tanárnak sok oldalú érdemeit.

Olvastatott ezután a *Poprádon* tartandó esperességi közgyűlés meghívója s kiküldettek a gyülekezet képviselői.

Az egyházközségi közgyűlés azután átalakult helyi gyámintézeti gyűléssé, hogy *dr. Lorz Sándor* egyházmegyei elnök felszólítására a megüresedett egyházmegyei gyámintézeti egyházi elnöki állásra leadja szavazatát. A gyűlés szavazatát *dr. Walsér Gyulára* adta.

A *julius 30-iki* egyháztanácsi gyűlés jegyzőkönyvében megörökítette egy időközben elhunyt buzgó egyházát melegen szerető presbyterének *Lehoczky Jenőnek* emlékét, helyére *Launer János* póttag lépett elő.

A gyűlés azután megválasztja a beérkezett folyamodványok alapján helyettes tanárokká: ifj. *Marcsek Andort* és *Szénfy Zoltánt*, a polg. leányiskolához pedig tanítónővé *Tscheik Máriát* és megbizsa az elnökséget, hogy annak idején tegyen javaslatot a polg. isk. franciai órák mikénti ellátásáról.

Az *augusztus 8-ikára* egybehívott egyházközségi gyűlésnek az elnöki előterjesztéseken kívül, mint *helyi gyámintézeti* gyűlésnek egy feladata volt, hogy miután az egyházmegyei gyámintézet egyházi elnökre való szavazás eredménytelen volt, újra szavazzon. Újból a helyi lelkész kapta a gyülekezet szavazatát.

A *november 29-iki* egyháztanácsi gyűlés volt az utolsó ez évben. *Kuntz Ödön* gimnáziumunknak 34 éven át volt buzgó és lelkiismeretes tanára elhunytáról való kegyeletes megemlékezés s érdemeinek jegyzőkönyvi megörökítése után azt határozta a gyűlés, hogy az egyházi értesítő ezentúl csak 3 évenként jelenjék meg. Kivételt képez az 1909. év, tekintettel az egyházi élet mozgalmas voltára.

Ezenkívül megkérte e gyűlés a lelkészt, hogy a temetőavatásakor mondott beszédét közölje az egyházi értesítőben.

Örömmel vette a gyűlés azon jelentést, hogy október 24-ikén *lic. theol. Schmidt Károly*, a diakonissza anyaház főnöknője és a lőcsei, eperjesi és késmárki diakonisszák jelenlétében ünnepélyes módon bevezette működési körébe *Lenk Zsófia* diakonisszát, amiért úgy a bevezető lelkésznek, mint az anyaház főnöknőjének hálás köszönetet szavaz a gyűlés.

Nagy örömmel hálás köszönettel fogadta a gyűlés azon jelentést, hogy özv. *Stollmann Józsefné* szül. *Lux Mária* 400 koronát adományozott azon kívánsággal, hogy az alapját képezze egy *templomfűtési alapnak*. Ép oly hálás köszönettel szolgált tudomásúl,

hogy az 1879-ik évben maturáltak 30 éves találkozásjuk alkalmával az annak idején letett alapítványukat 265 koronával nagyobbították.

Az egyháztanácsi ülés elhatározta ezután, hogy a felszabadult reformáció ünnepi offertorium gyámintézeti célra fordítottassék; tárgyalta az 1910-ik évre szóló költségelőirányzatot oly határozattal, hogy azt a jövő év január 6-ikán tartandó egyházközségi közgyűlés elé terjeszti.

Végül örömmel értesült a gyűlés, hogy Beck Mátyás illésfalvi egyháztag házasságának 55-ik évfordulója alkalmával nejével együtt harangot adományozott.

Topscher György kir. tan. egyházfelügyelő leköszönő irata.

Mélyen tisztelt egyházgyülekezeti közgyűlés!

Isten véghetetlen kegyelméből néhány héttel ezelőtt élttem hetvenedik évébe lépven, az emberi természet megmásíthatatlan törvényei szerint nem rendelkezem már azon testi és lelki erővel, amely az iglói ev. egyházközség ügyeinek vezetéséhez szükségeltetik.

Réges régen, még 1875-ben volt, midőn a nagytiszteletű Egyházközség első ízben kitüntető bizalmával megtisztelt és egyházfelügyelővé megválasztott.

Ezen idő óta, az 1884/1890-iki időköz kivételével, amidőn az egyházi ügyekbe csempészett politikai üzemek következtében beállott szerencsétlen viszonyok folytán, nehogy úgy lássék, mintha ezeket a magam részéről is helyeselném, a vezetéstől visszavonulni elmulaszthatatlan kötelességemnek tartottam, egyházamat megszaki-tás nélkül mindig híven, lelkiismeretesen és teljes odaadással szolgáltam, a felügyelői állással egybekötött kötelességeket, bár gyenge erővel, de annál nagyobb akarattal mindenben pontosan teljesíttem és egyházközségem gyarapításán és felvirágoztatásán minden arra ajánlkozó eszköz felhasználásával sikeresen közreműködni, élttem egyik legszebb feladatának tekintettem.

Igy multak az évek. Az évekből évtizedek lettek, de az évtizedekkel elmúlt a férfierő is és az előrehaladó korrall járó testi és lelki fogyatkozás jelei énnálam is mindinkább mutatkoztak.

Most mult nyolc éve, hogy az utolsó tisztújítás alkalmával, a nagytiszteletű egyházközséget ezekre figyelmeztetni és a felügyelői állástól való felmentésemet kérelmezni bátorkodtam, az egyházközség nem teljesítette kérésemet, kijelentette, hogy a jelzett fogatkozás jeleit egyházfelügyelői működésében sehol sem találja és felkért, hogy ne utasítsam vissza az egyházközség már 20 év óta bennem helyezett és mindinkább növekvő általános bizalmat és maradjak meg továbbra is egyházunk élén.

És én, ki életemben polgártársaim bizalma elől soha ki nem tértem és a közjó érdekében mindenkor önzetlenül közreműködni kész voltam, engedtem egyházam megtisztelő kérelmének, meghajoltam a közakarat előtt és bár nehezebben, de gyengülő erőm fokozott megfeszítésével a lefolyt nyolc év alatt is megtettem kötelességemet.

Az utolsó időben ért végzetes testi és lelki csapások súlya alatt összeroskadozva azonban nem bírok többé az egyházfelügyelői teendők lelkiismeretes és kötelességű elvégzéséhez szükséges erővel, minek folytán egyházzal szemben az első kötelességmulasztást követném el életemben, ha esetleges kérésüknek engedve, e díszes, de nagy gonddal és felelőséggel járó állásban a jövőre is megmaradni megkísérleném.

Azért el kell válnunk és 28 éven át folytatott, és hála az égnek sikeres és áldásos együttműködés után, most már *végleg* elbúcsúzni azon díszes állástól, mellyel az iglói ág. hitv. egyházközség az évek hosszú során át oly sokszor és oly fényesen kitüntetett. És midőn az ezen bizalma jelül évekkal ezelőtt átadott egyházközségi és egyházfelügyelői pecsétet az egyházközség kezébe visszatenni szerencsés vagyok, fogadja a Nagytiszteletű Egyházközség, az elválás percében még mélyebben érzett legbensőbb hálás köszönetemet azon fényes és rendkívüli bizalomért, mellyel közel három évtizeden át szerencsétetni, valamint azon működésem egész ideje alatt irányomban tanusított kitüntetett jóindulatért, mellyel minden egyházunk javát célzó törekvésemben oly készségesen támogatni kegyeskedtek.

Isten áldását Egyházközségünk jövődöbeli fejlődésére és gyarapodására kérve, maradok, magamat a Nagytiszteletű Egyházközség további szíves jóindulatába ajánlva legmélyebb tisztelettel a mélyen tisztelt Egyházgyülekezeti Közgyűlés kész és alázatos szolgája

Igló, 1909 február 28-án.

Topscher György
kir. tanácsos.

Dr. Walser Gyula lelkész Topscher György leköszönt egyházi felügyelő érdemeit méltató beszéde.

Mélyen tisztelt Közgyűlés !

Midőn mult évi december 27-én megtartott egyháztanácsi ülésünket, melynek legfőbb feladata volt az egyházközségi tisztviselők választását készíteni elő, a közelálló újév alkalmából üdvkívánataink kölcsönös kifejezése s a január 6-án tervezett választó közgyűlésen való találkozás reményében bezártuk, nem sejtettük s talán szeretve tisztelt egyházfelügyelőnknek már akkor aggóató atyai szive sem sejtette, mily sötét, gyászteljes felhők tornyosulnak mélyen tisztelt családjá felett

Elváltunk akkor, egyházfelügyelőnknek habár nem kifejezett, de hallgatag beleegyezésével, hogy meghajolva az egyházközség osztatlan bizalma előtt, díszes posztóját megtartani kész addig, a míg a kegyelemnek Istene az ezen oly felelősségteljes állás betöltéséhez szükséges — s tegyük hozzá — személyében oly magas fokon levő kiváló tehetség birtokában hagyja. S oly megnyugtató volt mindnyájunkra, de kiváltképen reánk nézve, kik vele együtt intéztük sorsát az egyházközségnek, azon tudat, hogy a kormányrudat újból adhatjuk vissza legközelebb ama biztos, kipróbált kézbe, melyet a nyugodt megfontolás, a bölcs körültekintés, a gazdag tapasztalat, de mindenek előtt az önzetlen egyházszeretet vezetett.

Ez egyházközség iránti határtalan szeretete már többször hangoztatta vele gyűléseken és magánbeszélgetések között, hogy érkezett az ideje csöndes visszavonulásának, nehogy a haladó évekkel akarat s észbeli energiájának fogyását érezze az egyházközség s annak munkabírást igénylő intézményei. De mi osztatlan örömkre az ellenkezőt látván, látva azt, hogy az isteni gondviselés az e fontos álláshoz igazán szükséges szellemi tehetséget az évek növekvő száma mellett is meghagyta, felügyelőnknek az egyház iránti szeretetéből folyó ez aggályát nem oszthattuk s minden alkalmal feltétlen bizalmunkról biztosítottuk

Sajnos, Istennek kifürkészhetetlen, de mindenkor imádandó tanácsa oly körülmények közé juttatott bennünket, melyeket szívünk mélyéből csak fájlalni tudunk.

Igazán nehéz helyzetbe jutott egyházközségünk.

Akit hálás szeretete, bizalma és ragaszkodása minden szállával magához kötne, hogy az övé maradjon e földi élete véghatáráig, azt most ép szereteténél fogva elbocsátani köteles azon hő óhajjal, élvezze köztisztelettől környezetten nyugalját, de e nyugalom közepette is maradjon a mienk, bő tapasztalatát s bölcs tanácsát ne vonja meg tőlünk ezután sem.

Ha szeretett egyházfelügyelőnknek eddig felhozott bármely visszavonulási érvét az ellenkezőre való jogos hivatkozással elhárítottuk, gyászbaborult s a családfő egészségéért aggodó mélyen tisztelt családja kívánsága s az egészség argumentuma megkötik kezünket.

S ha most meghajolva mindkettő előtt, lemondunk értékes személyiségének e majdnem pótolhatatlan szolgálatainak teljes bírásáról, tesszük azt csak azért, hogy minél tovább maradjon a mienk — tanáccsal, tettel.

Nem könnyű tisztelt Egyházközség! lemondanunk érdemdús felügyelőnk ezentúli működéséről. Hisz amint egygyéforrt szívének szeretete az egyházközséggel bensőleg, úgy forrt össze 28 évig tartott aktív felügyelősége alatt az egyházközség sorsa az ő nevével külsőleg is.

Sajnos a közgyűlés kimért ideje nem engedi meg nekem, hogy kiterjeszkedjem soha el nem évülő s az egyházközség jegyzőkönyveiben megörökített fáradságtalan működése részleteire, hisz hirdetik ezt ott az Úr háza, a főgimnázium s általában az iskolák s a gyülekezeti élet minden intézménye és fontosabb mozzanata. Elmondom tehát csak általánosságban, hogy búcsúzó egyházfelügyelőnk páratlan, sem idő, sem munkaáldozat nem kimélő egyházszeretetét tündöklő példányképpül állítjuk oda ez eszményekben oly szegény egyházszeretben — fájdalom — sokszor oly lanyha kor elé — intésül és buzdításul.

S a mily nehéz szívvel bocsátjuk a világi elnöki székől felügyelőnk, oly nehéz szívvel válik meg ő is tőle. Hisz nem egy bepillantást tehettem ez utóbbi időben szívébe, melyet az atyai mély gyászon kívül még e kedves és szent munkakörtől való megválás küzdelmei is töltenek el s bizvást remélem, ha nem tenné övéi iránti mély szeretetből, talán egészsége kockáztatásával hajolna meg újból a közbizalom e megnyilatkozása előtt,

Igen tisztelt közgyűlés!

Érvekkkel szemben állván, melyeket a szeretet parancsol respektálni, örökítsük meg egyidejű sajnós tudomásul vételével érdemdús felügyelőnk lemondásával jegyzőkönyvileg egyházközségünk körül 28 éven át szerzett hervadhatatlan érdemeit, biztosítsuk őt hálaírástól és szeretetünkről, mennyei balzsamot kérve onnan a vigasztalás Istenétől gyászoló szívére s kérve őt, ne tagadja meg tanácsát tőlünk továbbra sem. S hogy külsőleg is dokumentáljuk iránta való hálas szeretetünket, azon javaslattal bátorodom a tisztelt közgyűlés elé járulni, válassza meg érdemdús eddigi felügyelőjét egyhangú lelkesedéssel örökös tiszteletbeli felügyelővé.

Egyebekben pedig Urunkhoz és Istenünkhöz száll szívünk fohásza, áldja meg, tartsa meg az érdemdús felügyelőt közbecsülésünkötől kísérve az emberi élet végső határáig.

Dr. Walser Gyula lelkész Münnich Kálmán egyh. és isk. felügyelőt üdvözlő beszéde.

Nagyságos Egyházfelügyelő Úr!

Ha egy erkölcsi testületben egy nagy felelősséggel s széleskörű kötelességekkel járó pozíció megürül, bizonyos aggodalom szokta megszállani mindazok szívéit, kik e testületnek, melynek tagjai csak üdvét keresik s akik hivatvák a megüresedett állás újbóli betöltéséről gondoskodni. Az aggodalom annál mélyebb szokott lenni, minél értékesebb volt azon egyéniség, mely az állást betöltötte.

Fokozódik ez aggodalom különösen akkor, midőn ez anyagiás irányu korban oly tiszteletbeli állás betöltéséről van szó, mely munkával, felelősséggel s áldozatokkal s mondjuk meg őszintén, mint minden nyilvános exponált szereplés sokszor a hálátlanság s a félreismerés töviseivel is jár. Egyházközségünk ez alkalommal ment maradt ezen sokszor oly jogos aggodalomtól s a midőn eddigi érdemdús egyházfelügyelője lemondásával kénytelen volt megbarátkozni tekintetét, Nagyságodra irányította úgy mint eddigi érdemdús iskolafelügyelőjére, nemkülönben mint azon férfiúra, ki az egyházi adminisztráció minden fokán méltatott általánosan elismert tekintély.

Egyházközségünk tiszteletben meghajolva körében már eddigi iskolafelügyelősége alatt szerzett nagy érdemei előtt meghajolva, általánosan elismert gazdag tapasztalata, éles látása, páratlanul álló munkaszeretete és munkabírása előtt teljes bizalommal teszi kipróbált vezető kezébe az egyházfelügyelőséget azon biztos meggyőződésben, hogy aki mint egyházmegyénknek érdemdús felügyelője a kerületben s az egyházegyetemen, tehát szélesebb s nagyobb körben az egyház szeretetétől sugalt oly áldásos működést fejt ki, az szűkebb körű egyházközségünknek is mindenkor csak javát, boldogságát fogja munkálni, hozzáfűzvé azon kérelmemet, tüntessen ki engem az egyház lelkészét bizalmával s jó akaró szeretetével mint olyat, ki ugyancsak az egyház javát keresi, hogy így a közöttünk levő változatlan szeretet és bizalomteljes viszonyból üdv és áldás fakadjon az egyházközségre.

E rendíthetetlen bizalomban adom át az egyházközség nevében a felügyelői tisztség szimbólumát, az egyházfelügyelői pecsétet Nagyságodnak, kérve a mindenható Istent, áldja meg működését egyházközségünk javára.

Istentiszteleti élet.

„Uram, szeretem a te háznak menedékét és a te dicsőséged hajlékának helyét.“ (Zsolt. 26, 8). Gyönyörű vallomása ez a zsoltárírónak az Isten házáról; s ezt vele együtt az Istent félők minden időben vallották. Fájdalom, de az idők változtak úgy, hogy az Isten háza nem dicsekedhetik többé azzal, hogy ő az összes hívők gyülekezési helye. De Istennek hála, habár sokan csak ritka vendégek avagy csak idegenek az Istenházában, mégis közöttük sokaknak az a hely az, amelyről vallják: „Jobb egy nap a te tornácaidban, hogy sem ezer másut.“ (Zsolt. 84, 11.)

S így az egyház Ura iránti mély hálával vallhatjuk, hogy az ő igéjének hirdetése s a szentségek kiszolgáltatása sok kegyelem után epedő lélek üdvére akadálytalanul történhetett meg.

A vasárnapi és ünnepnap főtiszteletek mindenkor délelőtt 9 órakor, a délutániak pedig 2 órakor lettek megtartva, míg a tót nyelvű istentiszteletek, a nagypéntek délutánit kivéve, minden hónap

első vasárnapján s a három sátorosünnep másodnapján a magyar vagy német főistentisztelet után folytak le.

Hála az Úrnak, arról is gondoskodtunk, hogy ami keresztyénségünk és egyháziasságunk, nemcsak vasárnapra szorítkozzék. Hetenként háromszor, kedden, csütörtökön reggel fél 8 órakor, szombaton pedig délután 2-kor nyíltak meg az istenházának kapui, az oly gyéren látogatott hétköznapi istentiszteletek számára.

Megünnepeltük továbbá az év folyamán a keresztyénség összes s egyházunk különös ünnepeit. Az újévet megkezdvén az Úr nevében, ki előtt ezer esztendő annyi, mint a tegnapi nap, a reá következő jan. 6-án u. m. vízkeresztben a missio offertóriummal egybekötött „Missio ünnepet“ tartottunk meg.

Invocavit vasárnapja utáni szerdától kezdve minden szerdán délután 4 órakor az u. n. bőjti prédikációk lettek megtartva.

Virágvasárnapján, tót nyelvű egyháztagjaink legnagyobb gyónó vasárnapján, a tót nyelvű konfirmáció lett megtartva.

A nagyhetet és a husvétii ünnepet nagycsütörtökön, nagypénteken s a két husvétii napon a szokásos módon ünnepeltük meg.

A konfirmációi oktatás befejezése után áldozó csütörtök előtti szerda délutánján a konfirmandusok vizsgáját, áldozó csütörtökön pedig a konfirmáció ünnepélyét tartottuk meg s a reá következő vasárnapon u. m. Exaudi vasárnapján, az egyház felnőtt tagjai közé fölvetett konfirmandusok a nagyszámú gyónó gyülekezettel együtt járultak először az Úr asztalához.

Az ezen ünnepségekre következő ünnepeket s az utána következő szentháromság ünnepét a szokásos módon tartottuk meg.

Az ezután következő vasárnapok közül mindenekelőtt a szt. háromság utáni XV-ik vasárnapon megtartott aratási hálaünnepet, a XVIII-ik vasárnapon megünnepelt templomszentelési ünnepet emeljük ki, amazon megemlékezvén az Isten megsegítő és áldó kegyelméről, emezen mindazon áldásról, melyet az Úr háza áraszt reánk. A XXI-ik vasárnapon a reformáció emlékünnepélyét tartottuk meg, az egyházi év utolsó vasárnapján pedig délelőtti és délutáni liturgikus istentisztelettel, a tőlünk elköltözött halottokról szeretettel és hálával emlékeztünk meg.

Nov. 27-én u. m. Advent első vasárnapján az új egyházi évnek kezdetét ünnepeltük.

Karácsony előestéjén a gyülekezet által megszerezett esteli istentisztelet lett megtartva, a reákövetkezett két karácsonyünnepet a szokásos módon ünnepeltük meg.

A polgári év utolsó estéjén gyülekezetünk még egyszer összegyűlt az Úr színe előtt.

Végre megemlítjük, hogy dicsőségesen uralkodó királyunk születés- és névnapján aug. 18-án és okt. 4 én hivatalos istentiszteletek lettek tartva.

Az Úr szent vacsoráját a városi híveknek összesen 4 ízben szolgáltattuk ki és pedig nagycsütörtökön, nagypénteken, Exaudi vasárnapján és a szt. háromság ünnepén.

Sajnálattal kell azonban megemlékeznünk arról, hogy a városból az Úr vacsorához járulók százaléka határozott kedvezőtlen, úgy hogy azt a filiákból járulók felülműlják, nem kevésbé, hogy a tömeges gyónásokhoz való hajlandóság lesz mindinkább észlelhetővé, míg a kisebb gyónások mindinkább elnéptelenednek. Szomorú tapasztalat végül, hogy a férfiak közül az Úr vacsorájával az anyaegyházban nagyon kevesen élnek.

Tót nyelvű hiveink, mint minden esztendőben, meghatározott napokon jártak az Úr vacsorához és pedig virágvasárnapon, pünkösöd másodnapján, okt. első vasárnapján s karácsony második ünnepén s örömmel említhető meg, hogy az Úrvacsorázók száma évről-évre szaporodik. Városon kívül évenként egyszer Ötösbányán és Hollópatakon is szolgáltatik ki az Úrvacsorája. Betegek részére minden egyes alkalommal, amidőn azt kívánták, összesen 12 alkalommal lett kiszolgáltatva.

Nem hagyhatjuk említés nélkül azt, hogy istentiszteleteinken ünnepélyes kórus énekek emelik a szívek áhíthatát. Hálánkat és elismerésünket megérdemlik gyülekezetünk mindazon leánytagjai, akik a próbákkal járó fáradságot és időbeli áldozatot nem kimélve, *Marton Károly* kántor tapasztalt vezetése alatt vegyes karban nem egy istentisztelet áhíthatát emelték.

Hálás köszönettel emlékezünk meg *Langsfeld Ilka* úrnő magasztos énekéről is, mellyel a halottak vasárnapi bánatos áhíthatot emelni, mélyíteni kegyes volt. A megemlékezéshez azon őszinte óhajt is fűzzük, ne vonja meg nemes művészetét ezentúl sem az áhíthatos hivektől.

Igaz, szép éneke az istenimádásának szentelt csarnokban bánatos emlékeket újított fel a hallgatók szívében, emlékükbé hozta a másik testvért, néhai *Topscher Anna* úrhölgyet, hiszen nem egyszer olvadt egybe fenséges hangjuk az Isten házában, mint ünnepélyes harangszava, mely Isten dicsőségét hirdeti. Az egyik elnémult örökre, de látatlanul ott nyugszik korai sírján a hálaadás örök zöld koszorúja mindazok részéről, kiknek lelkét az elhunyt az ének szárnyain közelebb hozta Istenhez.

Hálás köszönet illeti egyházközségünk mindazon férfait és egyetemi hallgatóit, kik a vakációban segítettek, hogy istentiszteleteink ünnepélyesek, építők legyenek. Végül köszönet illeti mindazon hölgyeket, kik a nyári időn át vasárnaponként virágot ajándékoztak az oltár díszítésére.

Iskoláink különös tekintettel a vallásoktatásra.

A mint gyülekezeti életünk általában, úgy az ifjusági vallásoktatás városban, leányegyházban és szóránnyhelyeken is zavartalanul, Istentől áldva folyt és ért véget. Örömlükre és megnyugvásunkra szolgáljon az a körülmény, hogy a vallásoktatás az ifjúságra nézve ma már kiválóbb jelentőségű mint egykor. A sötét hatalmak talán még sohasem veszélyeztették annyira az ifjúságot, mint épen napjainkban, mert elég egy pillantást vetnünk különösen a nagyvárosok életébe, hogy állításunk szomorú igazságáról meggyőződünk.

Átmenve az egyes adatokhoz, szolgáljanak a következők :

Főgimnáziumunkat 381 tanuló kereste föl az 1908—9-iki tanévben, még pedig : 133 helybeli, 248 idegen. Ág. hitv. ev. volt 98 ; ref. 61 ; más vallású 228.

A polg. leányiskolában 165 tanuló iratkozott be, még pedig : az I. osztályba 41 ; a II. osztályba 56 ; a III. osztályba 39 ; a IV. osztályba 29. Év végén volt 178. Közülök helybeli volt 112 ; idegen 66. Ág. hitv. ev. volt 68 ; ref. 7 ; más vallású 111.

Népiskolánk 230 gyermeket vett föl, még pedig ; 115 fiú és 115 leányt. Az év végén volt 238 növendék. Az I. osztályt 65 ; a II. osztályt 47 ; a III. osztályt 64 ; a IV. osztályt 68 tanuló látó-

gatta. Helybeli volt 211; idegen 27. Ág. hitv. ev. volt 112, ref. 16; más vallású 110.

A főgimnáziumban a téli hónapokon keresztül tartott ikolai istentiszteletek, valamint a tartott gyermekistentiszteletek, lényegesen elősegítették az ifjúság valláserkölcsei nevelését.

Az ág. hitv. ev. középiskolai tanulók, kikhez az áll. polg. fiú és faipari szakiskola ev. növendékei is csatlakoztak, a lefolyt évben 2-szer áldoztak.

A helybeli *áll. tanítóképző-intézetben* és a gyak. iskolában gyülekezetünk lelkésze végezte a vallásoktatást és gondoskodott arról, hogy a növendékek szakmájukba vágó minden kántori szolgálatban is gyakorlatot szerezhessenek.

A lefolyt évben mind a 4 tanfolyamban összesen 37 ág. hitv. ev. és ref. növendék volt.

A helybeli *áll. polg. fiú- és faipari szakiskolában* Becker Mihály, utána Hoffmann Károly segédlelkész végezte a vallásoktatást. Előbbit 50, utóbbit 15 protestáns növendék látogatta.

Hollópatak és Illésfalva leánygyházainkban az ottani levitanitók gondozták és részesítették valláserkölcsei nevelésben az iskolakötelezetteket, valamint az ismétlő-iskola gyermekeit.

Ötösbánya és Iglóhuta szórványokban 1—2 hetenkint látták el a vallásoktatást lelkész és segédlelkész felváltva. Ötösbányán 7 gyermek, Iglóhután 9 vett részt ezen oktatásban.

Szepessümegeen Késmárszky Gyula illésfalvi levitanitó buzgólkodott lelkiismeretességgel az ottani gyermekek hitismeretei körül, 17 iskolaköteles gyermeknél.

Végül megemlékezünk még a konfirmáció oktatásról is, a melynek különösen fontos jelentősége van.

Mint minden évben, úgy a lefolyt évben is a lelkész végezte ezen oktatást. Évkönyvünk az egyház népmozgalmát tárgyaló fejezetében közöljük a konfirmandusok számát.

A leánygyházakban oly módon készítették elő a konfirmandusok, hogy az oktatást azokban a lelkész útmutatása szerint a tanítók Iglóhután, Ötösbányán és Szepessümegeen a lelkési hivatal végezte a vallásórák keretén belül.

IV. Adományok, gyűjtések, iratok terjesztése.

Mindenekelőtt is Isten iránti hálával vallhatjuk, hogy ama ősi szellem, amelytől hajdan az apostol ama intése eredt, „a jótéteményről pedig el ne feledkezzetek, mert ilyen áldozatokban gyönyörködik az Isten,“ a múlt évben sem halt ki gyülekezetünkől s nem felejtette el velünk ama szép szavakat: „A jókedvű adakozót szereti az Isten.“ Nem egy kéz nyílt meg s az Úr oltárára helyezte áldozatát. S a mit különösen ki kell emelnünk, nem egy szegény kéz, amelyre reá illik az Úr ama özvegyről mondott szava: „bizony mondom néktek, e szegény többet vette a lábába, hogy nem mind a többi, mert mindenek abból vetének pénzt, a mivel bővelkednek, ez pedig az ő szegénységéből valamije volt.“

Mindenekelőtt a jelentés bevezetésében hosszabban méltatott nagyobb adományokról, ill. hagyományokról emlékezünk meg: néhai *Pákh Károly* nemeslelkű hagyományáról, egy nemes özvegy, *Stollmann Mária* szül. *Lux* adományáról a templomfűtési alap javára, néhai *Schwartz Lajosné* szül. *Rebel* nemesszívű 600 koronás alapítványáról a diakonisszaalap javára, a 30 éves maturánsok utánzásra méltó adományáról és az illésfalvi *Beck* házaspár harangjándékáról.

Egyéb adományokról a következőket jelentjük:

A diakonissza-alap javára befolyt:

1. *Újévi üdvözetek megváltásaként adakoztak*: *Bartsch Gusztáv*, dr. *Wieland Aladár* és *Prantner Thekla* 10—10, dr. *Walser Gyula* 6, *Folgens Kornél*, *Szell Berta* és *Szell Árpád* 5—5, *Lehoczky Jenő*, *Dobó Adolf* és *Seltenreich Hugó* 3—3, *Kintzler Árpád*, *Marton Károly* és *Mayer Elza* 2—2 koronát.

2. *Koszorúmegváltás címén adakoztak*: A főgimnáziumi tanári kar *Pákh Károly* elhúnyta alkalmával 44 koronát. A főgimnáziumi ifjúság *Petőfi önképzőköre* 20 koronát. *Özv. Bretz Mária*, *Pákh Gizella* és *Berta* 20 koronát. — *Topscher Anna* úrhölgy elhúnyta alkalmával: *Scherffel Auguszta*, *Hermina* és *Alvina* 30 koronát. — *Özv. Schwartz Lajosné* elhúnyta alkalmával: *Marschalkó Pálné* és *Bobkó Sándorné* 10—10, *Késmárszky-család* 20 koronát. — *Bartholy István* elhúnyta alkalmával: *Hayde-család* 20, *Pálka László* 10 koronát. — *Litschner Györgyné* elhúnyta alkalmával: *Özv. Róth Hermine* 8 koronát. — *Trompler János* elhúnyta alkal-

mával: Özvegye 50 és özv. Münnich Adolfné 10 koronát. — *Jeszenszky Pálné* elhunytja alkalmával: Férje és Várally Ferenc 20—20, Schermann Samu 10 koronát. — *Kuntz Ödön tanár* elhunytja alkalmával: A főgimnáziumi tanári kar 23, Guhr-család 15 koronát. — *Maixner Emilné* elhunytja alkalmával: Bánatos férje 20, Marcsek Andorné 10 koronát. — *Prihradny Ödön* elhunytja alkalmával: A gyászoló család 20 koronát. — *Reich György* elhunytja alkalmával: A gyászoló család 20 koronát.

3. *Egyéb adományok*: A Szepes-Iglói Takaré- és Hitelintézet 80, XVI Szepesi Városi Takarékpénztár 70, Schwartz B. rta úrhölgy és testvérei 10, özv. Thern Sándorné és gyermekei 30, Sztrelkó Gusztáv neje Budapesten történt elhunytakor 20 koronát. Azonkívül adakoztak: Dr. Walser Gyula 10, Várkoly János 10, Csorba János 2, Alex Lajos és neje 20, a konfirmandusok 5, Zimann Margit 10, Simon Istvánné (Ötösbánya) 10, Marton Károly 6, Olsewzski Stanislausné szül. Hesz 20, Förster Sándor 8, Matolcsi János 10, özv. Lehoczky Jenőné 30 és özv. Mahr Edéné 10 koronát. Végül adakoztak névtelenül maradni akarók 47 koronát.

Templomi célra adakoztak: Özv. Lesch Jánosné fia konfirmációja alkalmával 6 oltárgyertyát. Scherffel Augusztá, Hermina és Alvin az év utolsó napjára az összes csillárgyertyákat. Falusi hivatásunk adakoztak: Mischenda Anna, Nagran József és Klinga Kalalin (Szepessümege) 6—6 oltárgyertyát.

A gyámintézeti gyűjtés kitett 412 korona 70 fillért. E tekintélyes összeg a tiszai egyházkerület *második* legnagyobb gyámint. fiókegyleti gyűjtése.

Az egyházközségi tagok közötti gyűjtés utján következő adományok folytak be: A *torzsai konfirmandus otthon* javára 15 korona 70 fillér. *Babaréti* gyülekezetnek 30 korona. *Geszlesi* gyülekezetnek 52 korona. *Bakonyszentlászlói* gyülekezetnek 8 korona 90 fillér. *Abaujszántói* gyülekezetnek 26 korona. A *jótekonysági perselypénzek* kitettek: *Rozsnyói árvaház* javára 5 korona 88 fillért, Missióra (házankénti gyűjtéssel) és egy névtelen 3 koronás adománnyal együtt 15 korona 85 fillér. A *pozsonyi diakonissza anyaház* javára 50 koronát. Végül adtak az egyháztanács tagjai az *eperjesi theol. otthon* javára 71 koronát. *Illésfalu* leányegyház kapott templomépítési alapra az esperességi, kerületi és egyetemes gyámintézet-től 100—100 koronát.

Iratterjesztés címén megemlítendő: A „Friedensbote“-nak 36, az „Evang. Glaubensbote“-nek 70 előfizetője volt. Elkelt 77 darab „Gotthold“ és 60 darab „Tranoscius“ naptár.

Ezenkívül járatták egyes családok az „Ev. családi Lapok“ és „Evang. Glocken“ című egyházi lapokat.

A leányegyházakban lévő tanulóifjúságnak az évről-évre vizsgák alkalmával osztottuk szét a „Tranoscius“ és „Spevnik“ társaságoktól nagylelkűen adományozott könyveket és iratokat.

A gyülekezet vagyoni állapota az 1909. évben.

Tekintetes és Nagytiszteletű Egyháztanács!

Tekintetes és Nagytiszteletű Egyházközség!

Az iglói ág. hitv. ev. egyházközség számadásait felülvizsgáló bizottság alúlrít tagjai az egyházközség 1909. évi számadásait megvizsgálván, van szerencsénk a tekintetes és nagytiszteletű egyháztanácsnak és az egyházközségi közgyűlésnek eljárásunk eredményéről a következő jelentést betérjeszteni.

Az egyházközség pénztárosa által összeállított számadást az 1909. évről lelkiismeretesen megvizsgáltuk, a mellékletekkel gondosan összehasonlítottuk, az egyházközség ingó vagyonát képező értékpapirokat, kötvényeket és takarékpénztári betétkönyveket pontosan leltároztuk és az egyházközség számadásainak helyességéről minden tekintetben meggyőződünk.

I.

Az egyházközség 1909. évi összes bevétele volt:

130,561·19 K, a kiadás pedig

133,647·82 K, a felmerült hiány tehát

3,086·63 K.

A számadás szerint esik ezen összegekből:

a) az egyházközségre s az elemi nép- és polgári leányiskolára

42,101·85 K bevétel és

45,371·61 K kiadás, a hiány tehát

3,269·76 K;

b) a főgimnáziumnál van 67,198·11 K bevétel és
66,873·88 K kiadás,

a fölösleg tehát itt 324·23 K, mely a fentebbi hiányból levonva marad 2,945·53 K, mint az 1909. évben felmerülő hiány.

A számadásokban kimutatott ezen látszólagos hiányt a Schwartzféle házra kivetett, de a költségvetésben elő nem irányozott 2010 K. örökösödési illeték lefizetése, továbbá ezen házépítési terveinek elkészítéséért fizetett 410 K. díj okozta és hogy a közgyűlés határozata folytán az értéketlenné vált két darab podrádi keményítőgyári részvény 160 K értékben leiratott. A hiányt egészben fedezi Igló város által az 1909. évre megszavazott 5000 K újabb évi segély, mely azonban a múlt évre csak a folyó évben folyósíttatott, de ezentúl évenként rendszeren fog befolyjni az egyház pénztárába.

II.

Az egyházközség összes ingó vagyona az 1909. év végén a következő volt :

1. Törzsvagyon : a) Az egyházi és iskolai alap állománya volt :

368,053·57 K, a pénztári maradvány
1983·70 K, vagyis összesen
370,037·27 K, mely az előző évi számadásban ki-
mutatott 370,530·22 K-val szemben
492·95 K csökkenést tüntet fel.

Ingatlanok eladásából befolyt 2452·58 K, mely az egyházi alaphoz csatoltatván, mint takarékpénztári betét ideiglenesen gyümölcsözőleg van elhelyezve a Szepesi XVI városi takarékpénztárban.

b) A tápintézeti alap állománya 23,329·02 K,
melynél az 1908. évi 22,438·40 K
állományhoz képest 890·62 K

gyarapodás van.

2. Alapítványok. a) Az elemi nép- és polgári leányiskola és a főgimnázium ösztöndíj-alapítványainak állománya 52280 K.

b) A külön kezelt kölönféle alapok összes állománya az 1909. év végén 222,480 K 36 fill. volt. Az alapítványok összege tehát az elmúlt év végén 274,760 K 36 fill. volt, az 1908. év végén pedig 267,618 K 88 fill., a gyarapodás tehát 7,141 K 48 fill., melyet egyes alapoknak a tőkéhez csatolt kamatain kívül néhai Pákh Károly alapítványai, Stollmann Jánosné alapítványa és az 1879. évbeli maturánsok alapítványa eredményezett.

c) A gimnáziumi kölcsönalap és kölcsöntörlesztési alap
 1909. évi állománya 22.564 K 20 fill.
 1908. „ „ 25.590 „ 61 „ volt, a csökkenés tehát --- --- --- --- --- 3.026 K 41 fill.

Az egyházközség egész ingó vagyona 1909. év végén 690.690 K 85 fill. volt, az 1908. évi 686,178 „ 11 „ állománnyal szemben tehát a gyarapodás 4.512 K 74 fill.

III.

Az egyházközség ingatlan vagyona a felvett és a számadásokhoz mellékelt kimutatás szerint az 1909. év végén 929.845 K 39 fill. volt, mely az 1908 évi 931.855 „ 39 „ vagyonhoz képest 2.010 K — fill.-el kevesebb.

Az egyházközség egész ingó és ingatlan vagyona 1909-ben 1,620.536 K 24 fill. volt, 1908-ban pedig 1,618.033 „ 50 „, minek folytán 2.502 K 74 fill. szaporodás van.

A számvizsgáló bizottság javasolja, hogy az egyházközség által kezelt és a múlt évben vásárolt koronajáradék konvertálásánál fennmaradt 1327 K 48 fill. készpénzből koronajáradék szereztessék be. Az alap kamatai a diakonissza nőegyletet illetik. Minthogy a számvizsgáló bizottság arról győződött meg, hogy Madarász Andor egyházi pénztáros, az egyházközség számadásait a legnagyobb lelkiismeretességgel és teljes pontossággal vezeti, azon tiszteletteljes kéréssel járulunk a tekintetes és nagytiszteletű egyháztanács elé, méltóztassék a pénztárosnak ügybuzgó fáradozásáért köszönetet és

elismerést szavazni és részére az egyházközségi közgyűlésnél az 1909. évre szóló felmentvényt javaslatba hozni.

Kiváló tisztelettel

Igló, 1910. évi március hó 18-án

az egyházközség közgyűléséből kiküldött számvizsgáló bizottság:

Dobó Adolf s. k.
jegyző.

Dr. Walszer Gyula s. k.
lelkész, elnök.

Marschalkó Elemér dr.
egyházközségi ügyész.

Topscher György s. k.

Nádler Gyula s. k.

Folgens Kornél s. k.

Fischer Miklós s. k.

Széll Odön s. k.

Jantner Aurél s. k.

Beck Lajos s. k.

Népmozgalom 1909-ben.

A népmozgalom terén a következő adatokat közölhetjük:

I. *Született és kereszteltetett* összesen 71 (60) gyermek, még pedig 34 (28) fiú és 37 (32) leánygyermek. Iglóra esik 42 (34), Illésfalvára 9 (8), Iglóhollópatákra 2 (2), Ötösbányára 6 (3), Iglóhutára 1 (5), Márkusfalvára 5 (2), Szepessümegre 5 (5), Szepesárkíra 1 és Pálmafalura 1.

II. Az egyházban összesen *megkonfirmáltatott* 43 (50) gyermek, még pedig 26 (19) fiú és 17 (31) leány.

III. *Hirdettegett* 14 (14) pár, ezek közül 12 pár Iglón *eskettegett*, m. p. 8 (5) tiszta ág. hitv. ev. és 4 (5) vegyes pár. A vegyes párok esketésénél nálunk 3 (2) esetben a vőlegény, 1 (3) esetben a menyasszony volt róm. kath. vallású. A templomunkban kötött 4 (5) vegyesházasságnál 1 (2) esetben egyházunk *javára* történt megegyezés a házaspárok között a gyermekek vallásfelekezeti illetősége tekintetében, 3 esetben pedig nem történt megegyezés.

IV. *Meghalt és örök nyugalomra helyezettett* összesen 54 (42) személy, m. p. 22 (20) finemű és 32 (22) nőnemű személy.

Iglóra esik 38 (24), Illésfalura 3 (3), Hollópatakra 2 (4), Iglóhutára 3 (2), Szepessümegre 4, Ötösbányára 1, Szepesárkíra 1, Tybeházára 1.

V. *Szent Úrvacsorát vett* összesen 723 (736) kommunikáns, m. p. 270 (320) anyaegyházbeli és 453 (416) leányegyházbeli. Az anyaegyházközsége esik 70 (75) férfi és 200 (221) nő. A leányegyházközségekre esik 191 (189) férfi és 262 (227) nő. Betegágyánál 12 esetben osztatott ki az Úr szent vacsorája.

VI. Az elmúlt évben egyházunkból *kilépett* 3 személy, belépett 2 személy.

VII. Az egyházközségbe a következő *új tagok* vétettek fel: Váradi Antal, Schultz Kurt, Klug Rezső, Czablik Pál, Kubaskó János, Jochmann József, id. Hajts Lajos, Holmok János, Vass István, Grimm Károly, Gál Vilmos, Német Kálmán, Sebestyén Rezső.

Ülőhelyeket a templomban vettek: Bícánic Lászlóné, Molnár Árpád, Nádler Gyula, Késmárszky Jenő, Förster Sándor.

Az egyházközség kormányzata.

Verwaltung der Gemeinde.

Tiszteletbeli felügyelő — Ehreninspektor: Topscher György
kir. tanácsos.

I. Az egyházközségi előjáróság. — Gemeindepräsidium:

Egyházi és iskolai felügyelő — Kirchen und Schulinspektor:
Münnich Kálmán udvari tanácsos.

Lelkész — Pfarrer: Dr. Walser Gyula.

II. Lelkeszi hivatal. — Pfarramt:

Lelkész — Pfarrer: Dr. Walser Gyula.

Segédlelkész — Hilfsgeistlicher: Becker Mihály, utána Hoffmann
Károly.

III. Egyházközségi iskolák vezetősége. — Leitung der Gemeindegemeinschaften:

Gimnáziumi felügyelő — Gymnasialinspektor: Folgens Kornél.

Elemi nép- és polg. leányiskolai isk. széki elnökség — Schulstahlpräsidium der Elementar und Mädchenbürgerschule: Folgens Kornél vil. elnök, Dr. Walser Gyula egyh. elnök.

Főgimnáziumi igazgató — Rektor des Obergymnasiums:
Fischer Miklós.

Nép- és polg. leányiskolai igazgató — Direktor der Volks- und Mädchenbürgerschule: Dobó Adolf.

IV Egyházközségi tisztviselők — Gemeindefunktionäre:

Jegyzők — Schriftführer: Dr. Bruckner Győző és Forberger
Árpád.

Egyházközségi pénztáros — Gemeindegeldkassier: Madarász Andor.

Egyházközségi ügyész — Gemeindefiskal: Dr. Marschalkó Elemér.

Az egyházközség építési felügyelője — Gemeindebauinspektor: Dörner Gyula.

Az egyháztanács — Das Presbyterium:

Az egyháztanács tagjai — Mitglieder des Presbyteriums:

1. Hivatalból — Von Amtswegen:

Egyház és iskolafelügyelő — Kirchen und Schuleninspektor: Münnich Kálmán.

Lelkész — Pfarrer: Dr. Walser Gyula.

Iskola felügyelő — Schulinspektor: Folgens Kornél.

Gimnáziumi igazgató — Gymnasialdirektor: Fischer Miklós.

Nép- és polg. leányiskolai igazgató — Direktor der Volks- und Mädchenbürgerschule: Dobó Adolf.

Főgimnáziumi vallástanár — Religionsprofessor: Thern László.

Két jegyző — Die beiden Schriftführer: Dr. Bruckner Győző és Forberger Árpád.

Egyházi pénztáros — Gemeidekassier: Madarász Andor.

Egyházközségi ügyész — Gemeindefiskal: Dr. Marschalkó Elemér.

Az egyházközség építési felügyelője — Gemeindebauinspektor: Dörner Gyula.

2. Választott tagok — Gewählte Mitglieder:

a) Rendes tagok — Ordentliche Mitglieder:

Bartsch Gusztáv, Bogsch Lajos, Fest Aladár, Fest Ottó, Fleischer Lajos, Gömöri Sándor, Guhr Márton, Haáz Sándor, Jantner Armand, Kertscher Ede, Kintzler Árpád, Klug Ottó, Koromzay György, Langsfeld Géza, Marcsek Andor, Marton Károly, Philipp János, Putsch Tóbiás, Reich Róbert, Ritter Sándor, Róth Márton, Seltenreich Hugó, Stromp József, dr. Széll Gyula, Széll Ödön, Thern Gusztáv, Topscher György, Ujlaki Jenő, dr. Wieland Aladár.

b) Póttagok — Ersatzmitglieder:

Launer János, Wágner László, Lingsch Gusztáv, Nádler Gyula, Schermann Samu, dr. Ujtelki Miksa, Dörner Gyula (könyvkötő), Windt Imre, Nosz Lajos, Melczér Ágost.

Főgimnáziumi tanács — Der Schulrat des Gymnasiums:

Az iskolatanács tagjai az 1908—9-iki évben a következők voltak — Mitglieder des Schulrates waren im Schuljahre 1908—9 die folgenden:

1. Hivatalból — Von Amtswegen:

Egyház- és iskolafelügyelő — Kirchen- und Schulinspektor: Münnich Kálmán.

Lelkész — Pfarrer: Dr. Walser Gyula.

Iskola felügyelő, a főgimn. tanács elnöke — Schulinspektor Präses des Gymnasialrates: Folgens Kornél.

A gimnázium igazgatója — Rektor des Obergymnasiums: Fischer Miklós.

A nép- és polg. leányiskola igazgatója — Direktor der Volks- und Mädchenbürgerschule: Dobó Adolf.

Tápingézeteki gondnok — Ephorus: Marcsek Andor.

Pénztáros — Kassier: Madarász Andor.

2. Választott tagok — Gewählte Mitglieder:

Bartsch Gusztáv, Fest Ottó, Guhr Márton, Klug Ottó, Langsfeld Géza, †Lehoczky Jenő, Roth Márton, Széll Ödön, Töpscher György, Ujlaki Jenő.

A gimn. tanári testület 2 képviselője — Zwei Vertreter des Professorenkörpers des Gymnasiums.

A nép- és polgári leányiskola iskolaszéke — Der Schulstuhl der Volks- und Mädchenbürgerschule.

Az iskolaszék tagjai az 1908—9-ik tanévben a következők voltak — Mitglieder des Schulstuhls waren im Schuljahre 1908—9 die folgenden:

Hivatalból — Von Amtswegen:

Elnökség — Präsidium:

Folgens Kornél iskolafelügyelő — Schulinspektor és Dr. Walser Gyula lelkész — Pfarrer.

Egyház- és iskolai felügyelő — Kirchen- und Schulinspektor: Münnich Kálmán.

Vallástanár — Religionsprofessor: Thern László,

Főjegyző — Obernotär: Dr. Bruckner Győző.

Pénztáros — Kassier: Madarász Andor.

A főgimnázium igazgatója — Rektor des Obergymnasiums:
Fischer Miklós.

A nép- és polgári leányiskola igazgatója — Direktor der Volks-
und Mädchenbürgerschule: Dobó Adolf.

Választott tagok — Gewählte Mitglieder:

Bartsch Gusztáv, Fest Ottó, Guhr Márton, Kertscher Ede,
Langsfeld Géza, † Lehoczky Jenő, Philipp János, Széll Ödön, Top-
scher György és Ujlaki Jenő.

A nép- és polgári leányiskola tanítótestületének 1—1 tagja —
Je 1 Glied des Lehrkörpers der Volks- und Mädchenbürgerschule.

*A főgimnázium fegyelmi bizottsága az 1908—9 évben — Die Dis-
ciplinarkommission des Obergymnasiums im Schuljahre 1908—9.*

Hivatalból — Von Amtswegen:

Egyház- és iskolafelügyelő — Kirchen und Schuleninspektor:
Münnich Kálmán.

Iskolafelügyelő — Schuleninspektor: Folgens Kornél.

Lelkész — Pfarrer: Dr. Walser Gyula.

Egyházi ügyész — Gemeindefiskal: Dr. Marschalkó Elemér.

Választott tagok — Gewählte Mitglieder: Fest Ottó. Klug
Ottó, Széll Ödön, Topscher György és Ujlaki Jenő.

*Az egyházközségi számadásokat vizsgáló bizottság — Die Kommis-
sion für Revision der Gemeinderechnungen.*

Dr. Walser Gyula lelkész, a bizottság elnöke — Pfarrer und
Präses der Kommission.

Folgens Kornél iskolafelügyelő — Schulinspektor.

Fischer Miklós főgimnáziumi igazgató — Rektor des Gymnasiums.

Dobó Adolf, a nép- és polgári leányiskola igazgatója — Direk-
tor der Volks- und Mädchenbürgerschule.

Széll Ödön, Topscher György, dr. Marschalkó Elemér, Jantner
Aurél, Nádler Gyula, Beck Lajos.

A hollópataki filiában a gondnoki tisztséget Rozlozsnik Mihály,
Illésfalván pedig Husz György tölti be. — In der Filie Iglóhollópatak
bekleidet das Kuratoramt Rozlozsnik Mihály, in der Filie Illésfalu
Husz György.

Az 1908. évi értesítő nyomtatási költségeinek fedezésére a következő adományok folytak be, amelyeket egyházközségi határozat értelmében ezennel köszönettel nyugtáztunk.

Zur Deckung der mit der Drucklegung des Berichtes v. J. 1908 verbundenen Kosten flossen folgende Spenden ein, die wir im Sinne des Gemeindebeschlusses hiemit dankend quittieren.

K	K
Münnich Kálmán... .. 4'—	Halmai János és Mátyás 1'—
Folgens Kornél 4'—	Róth Lajos 2'—
Topscher György 3'—	Harsányi János 1'—
Dörner Gyula... .. 3'—	Schlesinger Ágost 1'—
Ritter Sándor 2'—	Özv. Stollmann Józsefné 1'—
Jantner Armand 2'—	Özv. Glós Eugenia 1'—
Bartsch Gusztáv 2'—	Özv. Heyszl Engelbertné 1'—
Fest Ottó 2'—	Buzás Ferenc... .. 1'—
Koromzay György 2'—	Haitsch János 1'—
Ujlaki Jenő 2'—	Windt Imre 1'—
Melczer Ágost 2'—	Dörner Gyula... .. 1'—
Klug Ottó... .. 2'—	Czölder Frigyes 1'—
Szell Ödön 2'—	Dajka András... .. 1'—
Nauer Róbert... .. 2'—	Wildner Jánosné 1'—
Madarász Andor 2'10	Özv. Pitzey Jánosné 1'—
Bogsch Lajos... .. 2'—	Záhorszky György 1'—
Kertscher Ede 2'—	Molnár Géza 1'—
Reich Róbert 2'—	Stollmann József 1'20
Langsfeld Géza 2'—	Özv. Thern Sándorné 1'—
Guhr Márton 2'—	Hayde Lajos 1'—
Thern László... .. 2'—	Krompaszky Emilie 1'—
Fest Aladár 2'—	Strauch Emilie 1'—
Fleischer Lajos 2'—	Özv. Lesnyák Lujza 40
Thern Kálmán 1'—	Kühbächer Sándor 1'—
Dr. Wieland Aladár 2'—	Thern Gusztáv 1'—
Scherffel Aladár 2'—	Leskofszky Károlyné... .. 1'—
Putsch Tóbiás 2'—	Lechniczky Zsigmond... .. 1'—
Trompler Jánosné 1'—	Lingsch Gusztáv 1'—
Gömöri Sándor 1'—	Özv. Peschkó Ludmilla 1'—
Karoliny Mihályné 1'—	Kuzsma Józsefné... .. 20
Stromp József 1'—	Krajnyák Márton... .. 40
Marcsek Andor 2'—	Rzuhovszky Zsuzsanna 1'—
Marton Károly 1'—	Mathern Lujza 60
Schelle János... .. 1'—	Hudák János —
Justh Oszkár 2'—	Scholtz Adolf... .. 20
Kuntz Ödön 1'—	Özv. Fábry Jánosné 1'—

K	K
Jantner Aurél... .. 1'—	Polsch Károly... ..—'50
Lingsch Géza... .. 1'—	Özv. Lux Józsefné ... 1'—
Lechniczky Ludmilla...—'60	László Rajner Irén ... 1'—
Széll Lajos—'60	Posevitz Gyula ... 1'—
Alex Lajos 1'—	Lindtner Sándorné ...—'60
Kiss Albert 1'—	Povetz Károly—'—
Greschik Ida 1'—	Berg Sándor—'60
Fábry Ede—'40	Kobelt Paulin... ..—'60
Névery János... ..—'—	Neszl Rozália... ..—'30
Özv. Payer Mária ... 1'—	Ficker Amalie—'40
Hámos Vince... .. 1'—	Schmidt Károly—'40
Kersnyák Lajos 1'—	Zseitlik Matild—'40
Nádler Gyula... .. 1'—	Özv. Pallein Jánosné...—'40
Palagi János—'50	Özv. Fábry Lajosné ... 1'—
Brichze Tivadar 1'—	Kubinyi Mária—'60
Frank Albert 1'—	Scultéty Ede 1'—
Özv. Késmárszky M. ... 1'—	Beck Lajos 1'—
Özv. Lehoczky Jenőné 1'—	Wágner László 1'—
Özv. Maurer Mária ...—'40	Özv. Papp Lajosné ... 1'—
Özv. Orlovszky Emilie -'40	Schlosser Amália... .. 1'—
Özv. Bömisch Matild... 2'—	Marcy Károly—'60
Vörös Sándor 1'—	Özv. Belohorszky K. né—'60
Dr. Ujtelky Miksa ... 1'—	Kühbächer Károly ... 1'—
Özv. Faix Zsuzsanna...—'20	Hopka Alajosné—'60
Frenda Gyula... ..—'—	Krompaszky Samu ... 1'—
Özv. Mahr Matild ... 1'—	Melczer Imre—'—
Launer János... .. 1'—	Özv. Fábry Gusztávné 1'—
Molnár Árpád... .. 1'—	Boitos Zsuzsánna... ..—'—
Thinschmidt Rezső ... 1'—	Fischer Károly—'—
Olvashatatlan 1'—	Özv. Sohlmann Jánosné—'30
Matolcsi János 1'—	Özv. Sohlmann Zs. ...—'—
Müller Károly... .. 1'—	Hornicsek Nándor ... 1'—
Dr. Thern Sándor ... 1'—	Páczy Laura... .. 1'—
Özv. Benigny Gyuláné 1'—	Nádler Teréz 1'—
Özv. Bobory Imréné... 1'—	Rathmann Miksáné ... 1'—
Koska János—'30	Záhorszky Mária... ..—'—
Özv. Domby Péterné... 1'—	Özv. Neubauer Vilma 1'—
Özv. Stojanov Ivánné 1'—	Kálíx Gyula—'50
Özv. Nosz Paulin ... 1'—	Özv. Buzás Lajosné ...—'50
Özv. Windt Auguszta 1'—	Soltz Ilona 1'—
Scherffel Auguszta ... 1'—	Papp Ede... ..—'50
Özv. Kalmár Erzsébet 1'—	Özv. Münnich Adolfné 1'—
Schwartz Berta 1'—	Özv. Hess Amália ... 1'—
Özv. Zimann Jánosné 1'—	Özv. Máyer Ágostné... 1'—

K

Özv. Schmör Cornélné	1'—
Antal Samu	1'—
Reich György	1'—
Weszter Károly	50
Nosz Lajos	1'—
Jancsó Vilma	50
Özv. Antal Hermin	1'—
Özv. Senger Endréné	2'—
Kubaskó János	50
Özv. Klug Mária	50
Müller Károly	50
Schmidt Józsefné	50
Özv. Scholtz Vilmosné	50
Özv. Klug Eszter	1'—
Klug Lajos (Budapest)	1'—
Róth Márton	1'—
Fischer Miklós	2'—
Marcsek Aladár	1'—
Szépréthy Vilma	1'—
Buschó Andrásné	60
Bauer Ferenc	60
Kovaltsik Anna	60
Értékes Sándor	60
Fábry János	60
Richter Zsuzsanna	—
Sztrelkó Károly	80
Özv. Hybbján Teréz	60
Özv. Alpár Ernőné	60
Szontágh Tekla	1'—
Dobó Adolf	1'—
Seltenreich Hugó	1'—
Dr. Marschalkó Elemér	2'—
Bormann Ferenc	60
Özv. Münnich Aurélné	3'—
Olvashatatlan	1'—
Lux János	—
Névtelen	1'—
Danielisz Lajos	—
Windt Klotild	1'—
Juhász József	40
N. Ottóné	20
Strauch György	—
Forberger Anna	—
Lázár Frigyes	60

K

Kovács Istvánné	20
Purr Lajosné	1'—
Menyhért N.	40
Berzeviczy Béla	1'—
Nikházy Frigyes	1'—
Bogsch László	1'—
König Károly	40
Barányi Gusztáv	1'—
Kövi Imre	1'—
Özv. Prantner Tekla	3'—
Schermann Samu	1'—
Pauliny Pál	80
Barna Árpád	80
Hajts Béla	1'—
Forberger Árpád	1'—
Jác Kálmánné	1'—
Breuer Mária	1'—
Palczmann Samu	1'—
Mityl József	1'—
Deményfalvi János	—
Özv. Lipták Jánosné	1'—
Hoering és Fischer	1'—
Dr. Simenszky Sándor	1'—
Mikler Sándor	60
Özv. Tirscher Irma	1'—
Olvashatatlan	1'—
Várallyi Ferenc	1'—
Danielisz Károly	50
Weisz Árpád	1'—
Klein Frigyes	40
Özv. Börkey Adél	60
Kleesz, Paradovszky	1'—
Gömöri Nándor	60
Dr. Bruckner Győző	1'—
Holmok Jánosné	1'—
Gerlach Henrik	40
Szepesi Gusztáv	60
Korpács Károly	—
Buchalla Gusztáv	1'—
Schmidt Lajos	1'—
Jancsuško Ádám	1'—
Ponevác Gyula	1'—
Varga Mátyás	1'—
Thirring Gyula	1'—

K

Podhorányi Mátyás	1'—
Piger Márton	—'60
Schuster György	1'—
Özv. Róth Erzsébet	—'30
Hunfalvy Mátyás	—'—
Fábry Zsuzsánna	—'60
Kaintz Ilka	—'40
Bellóny Róza	—'60
Globinovszky Mária	—'60
Wagenblast Lujza	—'40
Hrtkó János	—'40
Brukloff János	—'40
Mikler Márton	—'40
Skultéty Adél	—'60
Bacsányi Józsefné	1'—
Pajor Ferencné	—'40
Perkl Jakab	1'—
Müller Károly	1'—
Dulovics Vilma	1'—
Merényi Mária	1'—
Fenkó Győzőné	—'60
Placzkó Józsefné	1'—
Pap János	1'—
Jochmann József	—'20
Sima Péterné	—'20
Strauch Mária	—'30
Jochmann Lajos	—'30
Barsy Pál	—'—
Ifj. Haltenberger R.-né	1'—
Grexa János	2'—
Petrik Károly	—'—
Koreny Mátyás	1'—
Philipp János	2'—
Kintzler Árpád	1'—
Csont Emma	1'—
Thern Gusztávné	1'—
Tasnády Antalné	1'—
Torkos Mária	1'—
Thurzó Mária	—'60

K

Özv. Diki Andrásné	—'60
Koska Samu	—'—
Várkoly János	3'—
Jochmann Gusztáv	—'60
Pfeiler Kristóf	2'—
Özv. Weszter Arthurné	—'—
Hoch Ferenc	1'—
Rokfalusy Mihály	—'60
Pilát Alfrédné	—'80
Fejesi Rezső	1'—
Heutsch János	—'60
Revolla József	—'60
Goldbecher Mihály	—'40
Muska Károly	1'—
Lehoczky Márton	—'40
Zwiebel Mihály	—'50
Özv. Dobsi Mihályné	1'—
Fischer János	—'20
Fischer Samu	—'20
König Lidia	—'20
Dr. Posewitz Samu	2'—
Stetka József	—'50
Posewitz Arthur	1'—
Förster Sándor	5'—
Ujházy Mihály	1'—
Pelionisz Gusztáv	1'—

Ötösbányai hivek :

Hönsch Árpád	5'—
Ujházi Lajos	2'—
Dyček Károlyné	1'—
Jánossik Pál	1'—
Lovay Ferenc	1'—
Scholtz Lajos	1'—
Simon Istvánné	2'—
Klein Mihály	1'—
Lehr Emma	1'—

Végösszeg 322'60

Geehrte Gemeindeglieder!

Zu den nicht unbedeutenden Beschlüssen des verstrichenen Jahres gehört auch jener, den Jahresbericht nicht all-, sondern drei jährlich erscheinen zu lassen. Es hat auch zu diesem, wie zu manch anderem die Erfahrung geführt.

Sollte dadurch einerseits die mit dem Jahresbericht verbundene, zur Deckung der Druckkosten dienende Sammlung sich nicht so oft wiederholen, so bietet auch das Gemeindeleben, will man sich nicht auf blosse statistische Daten verlegen, im Laufe manches Jahres nicht genügend Stoff, um das Bild eines abwechslungsreichen Gemeindelebens aufzurollen, und dies in unserem Falle umso mehr, als die in unserem Gemeindeleben so gewichtigen und mit demselben eng verbundenen Schulen über ihre Tätigkeit in den jährlichen Schulberichten referieren.

Allein eine Ausnahme von jenem Beschlusse sollte der Bericht über das Jahr 1909 bilden, denn es war dieses so reich an Ereignissen, an freudigen und trüben, an tief in das Gemeindeleben einschneidenden Änderungen, dass es mit vollem Rechte auf einen eigenen Bericht Anspruch erheben konnte.

Es wiederholt sich eben auch im Leben grösserer Korporationen, in unserem Falle einer Kirchengemeinde, was man in der einzelnen Familie beobachten kann. Es sind Zeiten stillen, lautlosen Fortganges, die von sich nur wenig reden machen, und dann kommen Zeiten, die tief einschneiden ins stille Leben, Beziehungen lösen und knüpfen und dem Ganzen ein neues Bild verleihen.

So war es auch mit unserem Gemeindeleben des verstrichenen Jahres. Mit den Verfügungen für die durch das neue Gemeindestatut bedingten Neuwahlen sämtlicher Funktionäre hatten wir das Jahr 1908 geschlossen, doch zugleich mit dem allgemein gehegten Wunsche, es möchte uns auch in der neuen Ära erhalten bleiben so manche alt bewährte Kraft, allein es sollten auch diesmal unsere Gedanken nur eben arme Menschengedanken bleiben.

Schwere Erkrankung um die Jahreswende im Hause des hochverdienten Kircheninspektors *königl. Rat Georg Topscher* verzögerte die Einberufung der Gemeindeversammlung.

Und als dann der blasse Todesengel selbst die Schwelle seines Hauses überschritt, und wir den gebrochenen Vater erschüttert nicht bloss in den Tiefen seines Gemütes, sondern auch seiner Gesundheit sahen, da stiegen wohl in mancher Brust leise Zweifel auf, ob der vom Schmerze mitgenommene Mann sich noch bewegen wird lassen, das arbeit- und verantwortungsreiche Ehrenamt eines Kircheninspektors auf sich zu nehmen. Die Befürchtungen sollten leider nur zu bald zur Wahrheit werden.

Kircheninspektor *Georg Topscher* reichte auf Drängen seiner besorgten Familie und im Bewusstsein seiner Schonungsbedürftigkeit seine Abdankung ein. Dass ers getan hat mit blutendem Herzen und mit dem Schmerz, mit dem man sich von einem innig lieb gewordenen Kreise trennt, dafür bürgt uns seine stets bewiesene opferfreudige in Taten bewährte Liebe zur Kirche und speziell unserer Kirchengemeinde.

Wie schwer dem verdienstvollen Manne dieser Schritt wurde, und wie andererseits die Gemeinde, ihr Presbyterium, ihre Leiter unter den aufrichtigen Äusserungen inniger Dankbarkeit und anhänglicher Liebe alles aufbot, um den allbewährten Führer sich zu erhalten, davon legen beredtes Zeugnis ab, die an anderer Stelle mitgeteilte Abdankungsschrift des Zurücktretenden, ebenso die ebenfalls mitgeteilte, die unverwelklichen Verdienste würdigende Rede, in welcher der Gemeindepfarrer im Namen der Gemeinde dem Schmerze der Gemeinde Ausdruck gab, diesen treuen Führer in dieser Eigenschaft von nun ab missen zu müssen. Und musste sich zuletzt doch hineingefunden werden ins Unabänderliche, so geschah es nur, weil es das edelste Mitgefühl gebot, sich zu beugen vor dem Wunsche der besorgten Familie und vor dem Argumente angegriffener Gesundheit, und was dieses Sichhineinfinden uns erleichterte, es war die freundliche Zusage des zurücktretenden Kircheninspektors, der Gemeinde auch ferner beizustehen mit dem reichen Schatze reicher Erfahrung, mit der Vielseitigkeit des Geistes und mit beratender Treue.

Es wäre der grossen Dienste des aus seinem Ehrenamte Geschiedenen nicht ebenbürtig, wollten wir hier all dieser einzeln

gedenken. Es ist in Kürze vielleicht mehr und würdiger gesagt, wenn ausdrücklich hervorgehoben wird, er ist ein Mann, der vermöge seines organisatorischen Talentes, seiner Führungsgabe, seiner ebenso durch vielseitige Intelligenz als gewissenhafte Treue gleich ausgezeichneten, auf allen Gebieten des öffentlichen Lebens geschätzten Persönlichkeit wegen von der göttlichen Vorsehung gewissermassen dazu ausersehen war, in einem dem unsrigen ähnlichen, weitzerzweiteten Gemeindeleben eine führende Rolle zu spielen.

Dass der Name dieses verdienstvollen Mannes im Laufe seines mit einmaliger Unterbrechung nahezu 30 Jahre gewährten Inspektorates mit allen wichtigen Ereignissen, mit all den erfreulichen Fortschritten auf kirchlichem Gebiete aufs engste verknüpft ist, die frische Erinnerung all dessen bewahren unsere Gemeindeglieder viel zu gut, als dass dies einzeln genannt werden müsste. Bis in die Zeiten eines immer mehr schwindenden Idealismus und der Liebe zur Kirche, hinein bis in die Tage ausgeprägtester, unerträglichster weltlicher Gesinnung, wo Ehrenämter so schwer zu besetzen sind, hat dieser verdienstvolle Kirchenmann die Treue und die liebevolle Hingebung an das Wohl und Wehe der Gemeinde bewahrt und ein Beispiel gegeben, wie uneigennützig man dienen kann.

In schweren Zeiten, wo so manchmal das Wohl der Gemeinde auf dem Spiele stand, hat ihm stets nur eben dieses vor Augen geschwebt, es zu heben, zu fördern.

Was wäre wohl angesichts solch hervorragender Dienste entsprechender gewesen, womit hätte die Gemeinde ihren Dank würdiger abtragen können, denn dass sie den Vielverdienten zum *lebenslänglichen Kircheninspektor* wählte und sein Bild für den Beratungssaal malen liess.

Zu ungeteilter Freude hat der ehrwürdige Greis seither durch die Güte Gottes sich gesundheitlich erholt und den Schmerz des Vaterherzens durch die Kraft des Christentrostes einigermassen tragen gelernt und beteiligt sich in alter Treue an allem, wo das Beste der Gemeinde gesucht wird. Die Vielen aber, die ihm Dank wissen, sind einig in dem guten Wunsche, er möge die Früchte eines rastlosen Lebens in Gestalt allgemeiner Wertschätzung in Kirche und Welt noch, wills der Herr, lange geniessen können!

Es war doch wohl selbstverständlich, dass, als die Besetzung der Kirchen- und Schulinspektorswürde in Frage kam, alle Herzen

dem Manne entgegenschlugen, der als vieljähriger Schulinspektor schon der Gemeinde vorzügliche Dienste leistet, der die Würde eines Senioralinspektors in unserem Seniorate bekleidet und dessen Namen zu den bestgenannten auf kirchlichem Gebiete, bis hinauf zu den höchsten Stufen gehört, dem Bergrate und in neuester Zeit von unserem glorreich regierenden Könige zum Hofrate ernannt, vielverdienten Manne, *Koloman von Münnich*.

War somit seine einstimmige Erwählung zum Kirchen- und Schulinspektor von seiten der Gemeinde nur eine würdige Dankesbezeugung für seine bisher bewiesene Treue, so war es von Seiten des neugewählten Inspektors angesichts seiner, eine Menschenkraft weitübersteigenden Inanspruchnahme auf allen Gebieten des kirchlichen, schulischen, städtischen und Vereinslebens, ein Beweis treuer Anhänglichkeit zu seiner in des Wortes engster Bedeutung genommenen Muttergemeinde, dass er dies verantwortungsvolle Ehrenamt anzunehmen die Güte hatte.

Es werden wol alle, die einen Einblick genommen haben in das namentlich auf schulischen Gebieten verzweigte Leben unserer Gemeinde, in deren oft schwer zu lösende finanzielle und heikle persönliche Fragen, dem hochverdienten Manne nur innig danken, dass er sich bereit finden liess, dies arbeitsreiche Amt zu übernehmen. Seine reiche Erfahrung, sein scharfer Blick, sein klares Urteil, vor allem aber seine Liebe zur Sache sind uns die beste Bürgschaft, dass die wichtige Sache in den besten Händen ruht.

Und hat dann auch das verflossene Jahr mit seinen vielen Ereignissen und schweren Aufgaben es bewiesen, es ist der gegenwärtige Kirchen- und Schulinspektor der Gemeinde der rechte Mann, der warmherzige Vertreter unserer Gemeinde-Interessen, der weise Führer, der freundlich gesinnte Arbeits- und Verantwortungsgenosse seines geistlichen Copräsidenten, der Schützer evangelischer Freiheit und verbriefter Rechte.

Möge der Herr seine Arbeit eine gesegnete sein lassen und es ihm vergönnt sein, dieses hervorragende Ehrenamt in der Gemeinde lange und in ungebrochener Tatkraft zu bekleiden.

Es sollte nun für die vakant gewordene *Schulinspektorsstelle* der würdige Nachfolger gefunden werden. Zu allgemeiner Freude konzentrierte sich alsbald das Vertrauen in der beliebten und bewährten Persönlichkeit des Bürgermeisters unserer fröhlich aufstre-

benden Stadt, *Kornel Folgens*, und zur Freude der Gemeindeglieder nahm der vielbefähigte Mann die hehre Ehrenstelle an. Und es war wahrlich nicht unbegründet, dass das Vertrauen sich gerade ihm zuwandte. Hatte er doch schon als gewesener weltlicher Notär des Seniorates für kirchliche Fragen Interesse an den Tag gelegt. Hat er doch als Bürgermeister einer, zahlreiche Schulen unterstützenden Stadt gerade auf diesem Gebiete so manche Erfahrung sammeln können, und haben doch gewiss auch die verwandtschaftlichen Beziehungen zu dem zweitvorangegangenen unvergessenen Senior *Samuel St. Justh* ihn in der Liebe zur Kirche bestimmt. Möge auch seine Arbeit gesegnet sein vom Herrn der Kirche, damit es ihm, vereint mit seinem geistlichen Copräsés, gelingen würde, unsere Schulen zu Stätten ungefälschter evangelischer Treue zu machen.

Im Sinne des neuen Gemeindestatutes wurden auch die übrigen Gemeindefunktionäre gewählt, und zwar gelang es dem ungeteilten Vertrauen der Gemeindeglieder die folgenden Gemeindeglieder für den edlen Dienst der Gemeindeangelegenheiten zu gewinnen: zu Notären Prof. *Dr. Viktor Bruckner* und Prof. *Árpád Forberger*, zum Gemeindekassier den Kassier der Zipser XVI-städter Sparkassa *Andor Madarász*, zum Rechtsanwalt der Gemeinde *Dr. Elemér Marschalkó*, zum Bauinspektor den Direktor der Holzindustriefachschule *Julius Dörner*.

Möge es ihnen allen vergönnt sein, ihr Vertrauensamt in der Liebe zur Gemeinde zu führen, denn dann nur kann die Gemeinde ihrer Blüte entgegengehen, wenn wir alle, ein jeder an seinem Orte, mit Beispiel, Eifer und Liebe vorangehen, die Treue bewahren im Kleinen wie im Grossen und warmherzige Vertreter und Wächter der Gemeinderechte sind, es sei in besseren oder in schwereren Zeiten.

Infolge des neuen Gemeindestatutes musste im verflossenen Jahre auch die Neuwahl des ganzen *Presbyteriums* stattfinden.

Dass diese Wahl für das Gemeindeleben von besonders tiefer Bedeutung ist, wird jeder mit der Verfassung unserer Gemeinden einigermaßen Vertraute zugeben müssen. Es ist die in des Wortes schönster und ehrenvollster Weise genommene Vertrauenskörperschaft einer Kirchengemeinde. In ihre Hände legen die Gemeindeglieder die Beratung der wichtigsten Gegenstände nieder, sie hat die der Vollgemeinde vorbehaltenen wichtigsten Fragen vortrags-

weise vorzubereiten und in manch schwerem Stücke selbst zu entscheiden. Aber so gewiss eine Christengemeinde nicht bloss eine rechtlich organisierte Körperschaft ist mit rechtlichen und finanziellen Fragen, sondern eine *religiös-sittliche Gemeinschaft* in des Wortes einzigartiger Bedeutung, so gewiss erwachsen dem Presbyterium auch nach dieser Seite hin Pflichten zartester und wichtigster Art. Lässt sich in unserer Zeit, in dieser Zeit des Kampfes auf allen Gebieten des Lebens alles am besten nur mit vereinten Kräften erreichen, so ist es die erhabene Aufgabe des Presbyteriums, zusammen mit dem Seelsorger auch über das sittlich-religiöse, das gottesdienstliche Leben in der Gemeinde zu wachen, für deren Reinheit und Vertiefung zu sorgen. Dass freilich hier das eigene Beispiel, der Wandel im Glauben, in der Liebe zur Kirche und ihren Gottesdiensten von besonderer Bedeutung ist, wird leicht einleuchten. Möge sich auch unser neugewähltes Presbyterium dieser seiner ebenso schönen, als vor Gott und den Menschen verantwortungsvollen Aufgabe immer mehr bewusst werden, möge ihm als höchstes Ziel stets nur vor Augen schweben das Wohl der Kirche, die Ehre Gottes!

Nebst dem Presbyterium erfolgte im verflossenen Jahre auch die Wahl des *Gymnasialrates* und des *Schulstuhles*. Es ist auch diesen beiden Körperschaften ein schöner Beruf vorbehalten. Sie haben in erster Linie die Angelegenheiten unserer Schulen, für die unsere Gemeinde so viel opfert, zu beraten, sie haben für den innigen Zusammenhang zwischen Kirche und Schule und über den echt evangelischen Geist unserer Lehranstalten vereint mit den Lehrkörpern zu sorgen. Möge ihnen der Herr ein warmes Herz für unsere Schulen geben, damit sie nicht bloss Stätten der Wissenschaft, sondern vor allem auch das werden, worin ihre vornehmliche Berechtigung als konfessionelle Schulen besteht, Pflegestätten evangelischer Frömmigkeit und evangelischer Bekenntnistreue.

Nebst jenen durch das neue Gemeindestatut hervorgerufenen Neuwahlen haben wir auch sonstige Änderungen gewöhnlicher Art zu verzeichnen.

Es war der unerbittliche Tod, der durch den Heimgang des unvergessenen Professors *Karl Pákh* gleich am Anfang des Jahres eine schmerzliche Lücke in unseren Reihen riss. In einer seinem Andenken gewidmeten *Presbyterialversammlung* gab die Gemeinde ihrem tiefen Schmerze Ausdruck über den Heimgang dieses einer

ihrer Besten, des verdienstvollen, 42 Jahre als Professor und inzwischen 11 Jahre als Direktor des Gymnasiums wirkenden Mannes, dieses Grundlegers seiner Bibliothek, des vieljährigen Presbyters und Mitgliedes des Gymnasialrates und Schulstuhles. Der Lorberkranz, der auf den Sarg des in des Wortes schönster Bedeutung grossen, gediegenen und doch so bescheidenen Mannes gelegt wurde, war nur ein schwacher Beweis des Dankes, den wir ihm schuldeten, dem Manne, der als Idealist, als Freund der Jugend gelebt, gewirkt und gestorben ist.

Ein klarer und rühmender Beweis der edlen Denkungsweise dieses Grossen, sind auch seine Vermächtnisse an die Gemeinde und Schulen, denen seine Liebe gehörte. Sein Teuerstes, das Bild seines in Gott ruhenden Vaters, des einstigen hiesigen Pfarrers und Superintendenten unseres Kirchendistriktes, hinterliess er der Gemeinde, desgleichen verewigte er den Namen seines vielgeprüften Vaters, *Michael Pákh* und seiner Brüder, *Albert* und *Ludwig Pákh* durch 1000, resp. 600—600 Kronen betragende, im administrativen Teil dieses Berichtes näher behandelte Stiftungen zu gunsten der drei Schulen unserer Gemeinde. Still und in Gott verborgen, wie sein Leben war sein Heimgang. Möge der Herr unserer Gemeinde recht viel solche Männer, unserem Gymnasium recht viele solcher Zeugen geben protestantischer Gewissensfreiheit, verbunden mit evangelischer Wahrheit.

Aus dem Reiche der Lebenden ist im verflossenen Jahre auch der pensionierte Gymnasialprofessor *Edmund Kuntz* geschieden, ein Mann, der 34 Jahre als Professor an unserem Gymnasium und inzwischen 2 Jahre als Direktor und 15 Jahre hindurch als Ephorus des Alumneums in hingebender Treue und peinlichster Gewissenhaftigkeit wirkte. Einer von den wenigen im Lande, die fern von der lauten Heerstrasse des Lebens in der häuslichen Stille die Quelle ihres Glückes suchen, haben wirs doch wohl gewusst, welch ein eifriger Pädagoge, treuer Freund der ihm einst anvertraut gewesenen Jugend der Heimgegangene gewesen. Sein Andenken sei unter uns gesegnet.

Auch in die Reihen der Presbyter hat die eisige Hand des Todes hineingegriffen, indem aus dieser Körperschaft durch den Tod zwei der Presbyter schieden u. zw. *Albert Gotthardt* und *Eugen v. Lehoczky*. Hat ersterer als langjähriges Mitglied des Presbyteriums, ebenso des

Gymnasialrates und des Schulstules an den Gemeindeangelegenheiten regen Anteil genommen, so hat insbesondere weil. *Eugen v. Lehoczky* durch warme Liebe zur Kirche, durch seltenen Eifer für deren erhabene Angelegenheiten durch standhafte Anhänglichkeit zum Worte Gottes sich ausgezeichnet. Es sei ihm unvergessen die Bereitwilligkeit, mit der er sich finden liess, wenn es galt, der Kirche und Schule zu dienen und die Liebe, die er den geringsten Brüdern, den Kleinen entgegenbrachte, einerlei ob in der Stadtschule oder draussen in den Filien und der Diaspora, wo er als stets gerne gesehener Prüfungsgast den Antworten der Kinderschar lauschte und diese mit dem Besten zu lohnen wusste, mit einem liebevollem Worte, mit einer treuherzigen Ermunterung.

Eine vorzügliche, in gewissenhafter Treue, in aufopferungsvoller Hingabe erprobte Lehrkraft hat unser Gymnasium im verflossenen Jahre auch durch die auf eigenes Ersuchen erfolgte Pensionierung Professors *Martin Róth* verloren. Trat der hochverdiente, auf allen Gebiete tätige, dabei aber die erste Liebe stets seinem Gymnasium schenkende Mann, nach 38 jähriger, reich gesegneter Wirksamkeit an unserem Gymnasium somit in den wohlverdienten Ruhestand, so tat es allen weh, seine gediegene Arbeit nunmehr missen zu müssen. Seine heitere Lebensauffassung, namentlich in dieser pessimistisch angekränkelten Zeit, sein unverwüstlicher Idealismus, seine charismatische Gabe dem Herzen der Jugend nahe zu kommen, wird in vielen Generationen seiner gewesenen Schüler reiche und gute Früchte tragen, dem ideal gerichteten Geist wohl der schönste von unserem aufrichtigen Herzen innig vergönnte Lohn.

In den geistlichen Kräften unserer Kirchengemeinde haben wir ebenfalls einen Wechsel zu verzeichnen. Wie es eben in der Natur der Kaplaninstitution liegt, ist selbe nur ein Übergang zum ordentlichen Pfarramt, und haben wir dies auch im Kaplanwechsel des verstrichenen Jahres erfahren. Vom ersten April schied der inzwischen zum Pfarrer in *Óbecse* gewählte Kaplan *Michael Becker* aus seinem Amte, nachdem er $\frac{5}{4}$ Jahre hindurch mit musterhafter Treue und viel pastoralem Sinne der Gemeinde und ihrem Seelsorger diente. In seine Lücke trat der Kaplan *Karl Hoffmann* ein, der seit ersten April v. J. in Eifer und Treue zur allgemeinen Zu-

friedenheit die in unserer Gemeinde vielseitigen Agenden eines Hilfsgeistlichen und Religionslehrers versieht.

Gehen wir nun zu weiteren Berichten anderer Art über, zu Ereignissen des verstrichenen Jahres, die es im vollen Maasse verdienen, dass ihrer hier noch besonders gedacht werde, so werden wir hier der am 17-ten Oktober stattgefundenen Weihe des bedeutend erweiterten Friedhofes gedenken müssen. Es war das eine von jenen wenigen ernsten Feiern, die mitten im wirren Getriebe des Tages uns ins Herz greifen und die ernste Sprache zu uns reden: Alles Fleisch ist wie Gras, und alle Herrlichkeit des Menschen wie des Grases Blume. Von stimmungsvollen Chören des von den Zöglingen des Lehrerseminars zusammengestellten Kirchenchores umrahmt, nahm der Gemeindepfarrer, nach einleitendem Gebete des Kaplans, die Einsegnung des neuen Gottesackers vor, zu einer Ruhestätte derer, die im Herrn entschlafen sollen. Die Weiherede bringen wir auf ausdrücklichen Wunsch des Presbyteriums an anderer Stelle dieses Berichtes.

So ist er denn gesegnet im Namen des dreieinigen Gottes der stille Hafen, die Freistatt, an die menschliche Eitelkeit und vergehende Weltlust nicht heran können. Den anwesenden Andächtigen aber, jenen, denen die Totenglocke noch etwas zu sagen hat, wird diese ernste und wehmütige Feier wohl lange noch in Erinnerung bleiben.

Wir werden der zeitlichen Aufeinanderfolge nach sodann noch mit besonderer Freude einer anderen Feier gedenken müssen, die am 24-ten Oktober sich abspielte in unserer Gemeinde, der Einführung der ersten Diakonisse, Schwester *Sophie Lenk*.

Brachte das vorverstrichene Jahr die erfreuliche Begründung des Diakonissenfrauenvereines, so sollte das Jahr 1909 die Erfüllung der Sehnsucht zahlreicher Herzen gewähren, die Berufung der ersten „*Schwester*“.

Wir müssen voraus bemerken, dass es angesichts des tief bedauerlichen Umstandes, dass so wenige der Töchter unserer Kirche sich diesem ebenso gottgefälligen als menschenfreundlichen Berufe widmen, nur ein besonders lebenswürdiges Entgegenkommen seitens des Vorstandes des Diakonissen-Mutterhauses zu Pozsony gewesen ist, dem wir in verhältnismässig kurzer Zeit die erste Diakonisse verdanken.

Nachdem Frauenherzen und -Hände ihre edelste Rührigkeit entwickelt und für ein schlichtes aber trautes Heim im Erdgeschoss des Lehoczkyschen Hauses gesorgt und dasselbe mit allem, was notwendig ausgestattet ward, traf Schwester *Sophie* in Begleitung des hochverdienten Vorstehers des Mutterhauses Lic. theol. Pfarrer *Karl Eugen Schmidt* und der Oberin *Mathilde Billnitzer* am 23-ten in unserer Stadt ein.

Die am 24-ten im Rahmen des Hauptgottesdienstes stattgefundene Einführungsfeier wird wohl zu den erhabensten gezählt werden können, die einer evangelischen Christengemeinde zu feiern gegeben wird.

Nach vorangegangener Eingangsliturgie und der Predigt des Lokalpfarrers, darinnen er mit Dank gegen Gott auch jener teilweise bereits Vollendeten gedachte, die dies Werk gefördert haben, nahm Pfarrer und Consenior Eugen Schmidt die Einführung in Gestalt einer Altarrede vor. Was der gottbegnadete Kanzelredner darin bot, wird allen, die ihn zu hören das Glück hatten, unvergesslich bleiben. Fern von glitzernder Schönrederei, schilderte er mit hinreissender Gewalt des Geistes und Wucht der Gedanken den klaren evangelischen Grund, darauf alle Diakonissenarbeit ruht, daraus sie ihre Kraft zu hingebender, selbstverleugnender Treue zieht, nämlich einzig und allein der Dank für die Gnade, die sie durch die Erlösung durch Jesum Christum empfangen hat. Wahrlich, es wird wohl jeder der tiefbewegten Zuhörer dem beredten Manne Gottes das Zeugnis haben geben können, das war evangelische Klarheit, biblische tiefe lutherische Nüchternheit. Nachdem der Ortspfarrer die Schwester noch in einigen schlichten Worten übernahm, schloss er mit Liturgie und Segen die schöne Feier.

Es erfolgte nun noch die Übergabe des Diakonissenheimes an die Schwester durch die verehrte Vereinspräsidentin Frau *Auguste Senger* und damit war die Feier zu ihrem Ende gelangt. Wer tiefer geblickt in diesen Feierstunden, wirds gemerkt haben, sie galten nicht der Person, sondern der Sache, es war die Freude die sich darin äusserte, dass durch die Gründung des Diakonissenfrauenvereines von nun an auch für die weiblichen Mitglieder der Gemeinde ein Feld edelster Beteiligung erschlossen und die Diakonie in den Organismus unserer Gemeinde eingepflanzt wurde.

Es war darum auch jener Festtag ein Ehrentag, vor allem

unseres Diakonissen-Frauenvereines, ein süsßer Lohn für viele Mühe und redliches Streben.

Noch soll nicht unerwähnt bleiben, dass das zu Gunsten das in Pozsony zu erbauenden Mutterhauses eingesammelte Opfer 50 Kronen betrug. So möge sich denn der Herr zu unserem armen Werke in Gnaden bekennen, unserem Frauenverein fröhliches Gedeihen verleihen und das Werk der Diakonie in unserer Mitte einen Segen werden lassen für viele, die Hilfe suchen für Leib und Seele.

Zu unserer Freude hat der vielbewährte und von vielen Seiten ehrenvollst anerkannte opferwillige Sinn in unserer Gemeinde auch im verstrichenen Jahre sich nicht verleugnet. Es ist manche edle Gabe gelegt worden auf den Opferaltar Gottes, ihm zur Ehre, den Brüdern zum Heile. Allen voran die schon erwähnten Vermächtnisse weil. Karl Pákhs, sodann die schöne 400 Kronen betragende Spende der Wittwe *Marie Stollmann geb. Lux*. Hat die edle Spenderin durch Gottes unerforschliche Wege ihren Mann und ihr einziges Kind binnen Jahresfrist scheiden sehen müssen, so klammerte die Einsame nun um so inniger sich an den Einen und seine Kirche. Aus solch stillem Dienenwollen der Sache der Kirche entsprang auch der edle Gedanke dieser Spende, durch sie den Grund zu legen zu einer künftigen Heizung unseres Gotteshauses. Und wahrlich es wird der edlen Spenderin jedes von tiefstem Herzen danken, das den Winter über die verlassenen Gottesdienste sieht, das da weiss, wie viele der Ältlichen und Kränklichen mit Seufzen nur vom Gotteshause fern bleiben und *das in den Jugendgottesdiensten* ausserhalb der Kirche nur einen Notbehelf sieht.

Gewiss wir sind ferne davon, jenen das Wort zu reden, denen die Winterkälte nur eine müssige Ausflucht ist, allein so gewiss es ist, dass das gottesdienstliche Leben das Herz des Gemeindelebens ist, so gewiss ist es Pflicht der Gemeinde, Hindernisse aus dem Wege zu räumen, die auf jenes schädlich einwirken können.

Und aus diesem Grunde sei der nunmehr gegründete *Kirchenheizungsfond*, der wahrlich kein Luxusfond ist, der wärmsten Liebe aller befohlen, ihrer Unterstützung, die ihre Kirche lieb haben. Möge seiner gedacht werden in Freud und Leid, in heiteren und trüben Tagen. Von der hochherzigen Spende der Witfrau aber, der wir auch hier innig danken, gilt das Wort des Herrn: Diese arme

Witwe hat mehr in den Gotteskasten gelegt, denn alle die eingelegt haben, und an uns ergeht die Mahnung: Gehet hin und tuet desgleichen.

Eine Witwengabe edelster und rührendster Art hat auch unser Diakonissen-Frauenverein zu verzeichnen, nämlich die letztwilliglich hinterlassene Summe von 600 Kronen, welche die im verfloffenen Jahre heimgegangene Witwe nach weil. *Ludwig Schwartz* geb. Rebel hinterliess.

Am Leidens- und Sterbelager zweier jugendlicher Kinder und an dem ihres ihr vorausgegangenen Gatten hatte die heimgegangene tiefe Einblicke getan in die Bitterkeit des Leidens, darum hat sie auch zu würdigen gewusst die Liebe, die im Namen Jesu nichts anderes will, als Leiden lindern, Tränen trocknen.

Es hat die entschlafene Witwe durch diese zarte Gabe auch die Gemeinde selbst zu Dank verpflichtet, ist doch die Diakonie das jüngste edle Reis an jenem Stamme, den wir mit dem Gesamtnamen „Gemeindeleben“ bezeichnen.

Der Mühseligen und Beladenen Dank, die einst erquickt sollen werden von dieser Gabe, folgt der stillen Geberin nach übers Grab in die schweigende Ewigkeit.

Auch in einer unserer beiden Filien, in *Illésfalv* ist eine ebenso edle wie erfreuliche Spende zu melden. Es spendete einer der dortigen Presbyter, der gewesene Richter des Dorfes *Mathias Beck* samt seiner Gattin geb. Klein anlässlich der 55. Jahreswende ihrer glücklichen, von Gott gesegneten Eheschliessung, der Filie eine *Glocke*, getrieben von dem sehnsüchtigen Wunsch, es mögen die dortigen Gläubigen, wenn sie wegen Mangels an Mitteln vorläufig noch auf eine besondere gottesdienstliche Stätte verzichten müssen, zu ihren Andachten wenigstens mit Glockentöne gerufen, des Mittags und des Abends an die Vergänglichkeit der Zeit und alles Irdischen gemahnt und auf dem letzten Wege begleitet werden. Die nunmehr erfolgte Glockenweihe gehört nicht mehr in den Rahmen dieses Berichtes, hier soll nur die edle Spende verzeichnet sein. Wie schön und erhebend, wenn christliche Eheleute für gnädige Durchhilfe einer langen Lebensreise auf solche Weise dem danken, der ihre Herzen einst zusammengefügt.

Ein schönes Zeichen anhänglicher Liebe haben auf dem Gebiete der Schule auch jene *Maturanten* geliefert, die gelegent-

lich ihrer *dreissigjährigen Zusammenkunft* ihre anlässlich ihres 20-jährigen Zusammentreffens gegründete Stiftung um ein Bedeutendes vermehrten. Es ist diese Tat ein gutes Zeugnis für unser Gymnasium, dass die Anhänglichkeit seiner Schüler auf so lange Zeit hinaus sich zu wahren vermag, sie ist aber auch ein erhebender Beweis idealer Gesinnung und echter Freundschaft, die ihnen auch die rauhe Wirklichkeit eines 30-jährigen Lebenskampfes nicht zu nehmen vermochte.

Zum Schlusse sei noch erwähnt, dass im verflossenen Jahre die durch das Schulgeldablösungsgesetz uns aufgenötigte und bereits im Bericht von 1908 motivierte 5⁰/₀-ige Schulsteuer zum erstenmal zur Einhebung gelangte, und es gereicht unseren Gemeindegliedern zur Ehre, dass diese Steuer ohne besondere Umstände in die Gemeindekassa einfluss.

Das Gemeindeleben in administrativer Hinsicht.

Zwei traurige Vorkommnisse hatten die Einberufung der ersten *Presbyterialsitzung* des Jahres für den 25. *Januar* veranlasst.

Es galt des plötzlich und leidlos aus dem Lande der Lebenden geschiedenen greisen Professors d. R. Karl Pákh im Kreise des Presbyteriums zu gedenken. Voll tiefer Teilnahme nahm selbes die Kunde vom Ableben dieses durch 42 Jahre als Professor, durch 11 Jahre als Direktor des Gymnasiums in selbstlosester Weise tätig gewesenen Mannes, eines der ältesten Mitglieder des Presbyteriums entgegen, verewigte protokollarisch seine unverwelklichen Verdienste, um dann nach Schluss der Sitzung korporativ ins Trauerhaus sich zu begeben, um als Symbol des tiefen Dankes einen Kranz auf die Bahre des Unvergesslichen zu legen.

Dieselbe Presbyterialversammlung gab ferner ihrem aufrichtigsten Beileide Ausdruck ihrem verdienstvollen Kircheninspektor Georg Topscher gegenüber anlässlich des Hinscheidens seiner vielgeliebten Tochter Anna. Sie beschliesst den schmerzgebeugten Vater mit einer Traueradresse aufzusuchen und von einer korporativen Kondolenz im Trauerhause nur darum abzusehen, um die klaffenden Wunden der Schwergeprüften nicht noch mehr aufzureissen.

Bei der für den 28-ten Februar einberufenen *Presbyterialversammlung* führte gleich der vorangegangenen in Abwesenheit des wegen tiefer Trauer und Gesundheitsrücksichten verhinderten Kircheninspektors, Schulinspektor *Koloman v. Münnich* den weltlichen Vorsitz.

Die Versammlung verewigt vor allem das Andenken des inzwischen heingegangenen hochbetagten vieljährigen Presbyters *Aibert Gotthard* in ihrem Protokolle und nimmt zur Kenntnis das Dankschreiben ihres Kircheninspektors für die in schwerer Zeit ihm gewordene Trauerkundgebung.

Die Versammlung tritt sodann an die Ausführung der ihr noch im Vorjahre zugekommenen Aufgabe, der Vorbereitung der allgemeinen Restauration. Mit aufrichtiger Betrübniß nimmt sie vor allem Kunde von dem Abdankungsschreiben ihres hochverdienten Kircheninspektors, in dem derselbe dankend für das ihm durch nahezu drei Jahrzehnte gewordene Vertrauen, unter Berufung auf seine durch Herzenskummer und Krankheit angefochtene Gesundheit sein verantwortungsvolles Ehrenamt niederlegt. Die Versammlung entsendet hierauf unter Führung des Pfarrers eine Deputation an den Abdankenden mit der innigen Bitte, die Abdankung, wenn nur irgend möglich zurück zu ziehen. Leider musste die Deputation der Versammlung das Verharren des verdienstvollen Kircheninspektors bei seinem Rücktritte melden, worauf das Presbyterium im vollen Bewusstsein dessen, was es bedeute, die Dienste dieses Mannes in leitender Stellung für die Zukunft entbehren zu müssen, den einmütigen Beschluss fasst, der Gemeinde zu beantragen, die unvergesslichen Verdienste des zurücktretenden Kircheninspektors im Protokolle zu verewigen, ihn als lebenslänglichen Ehreninspektor zu wählen und sein Bild für den Konventsaal malen zu lassen.

Über Antrag des Gemeindepfarrers beschliesst sodann das Presbyterium, der Gemeinde für die im Sinne des neuen Gemeindestatutes zu besetzende *Kirchen- und Schulinspektorswürde* den um die Gemeinde und deren Interessen seit langer Zeit hochverdienten Schulinspektor *Koloman v. Münnich*, als Schulinspektor aber den verdienstvollen Bürgermeister unserer Stadt *Kornel Folgens* in Vorschlag zu bringen.

Schliesslich votierte die Versammlung den zurücktretenden

zwei Schriftführern der Gemeinde, Professor Ladislaus Thern und Lehrer Árpád Kintzler für ihre unermüdeten treuen Dienste den tiefgefühltesten Dank.

Von einschneidender Wichtigkeit und grosser Tragweite sollte für unsere Gemeinde die für den 28ten Februar einberufene Gemeindeversammlung werden, war es doch ihre Aufgabe, die Organisation des administrativen Gemeindelebens auf Grund des neuen Gemeindestatutes durchzuführen und für sämtliche Neuwahlen zu sorgen.

Nach protokollarischer Verewigung des Andenkens der Presbyter *Karl Pákh* und *Albert Gotthard*, wurde die Abdankung des 11 $\frac{1}{4}$ Jahre zu allgemeiner Zufriedenheit tätig gewesenenen Kaplans *Michael Becker* unter dem Ausdrücke aufrichtigsten Dankes mit Bedauern zur Kenntniss genommen und auf die so vakant gewordene Stelle der Kandidat des Pfarramtes *Karl Hoffmann* von 1-ten April ab einstimmig gewählt.

Die Gemeindeversammlung nimmt sodann zur freudigen Kenntniss, dass sich am 6-ten Dezember v. J ein *Diakonissenfrauenverein* gründete, genehmigt seine Statuten und versichert denselben ihres aufrichtigsten Wohlwollens. Desgleichen wurde die durch den neugewählten Kassier *Andor Madarász* von dem zurückgetretenen *Géza Langsfeld* erfolgte Übernahme des Gemeindevermögens zur Kenntnis genommen.

Es wurde ferner beschlossen, beim hohen Ministerium für Kultus und Unterricht um Erhöhung der Staatssubvention des Gymnasiums von 32,000 auf 52,000 Kronen vorstellig zu werden, um so die Quartiergelder der Professoren erhöhen und in Würdigung der 25-jährigen ausgezeichneten Dienste des Gymnasialdirektors *Nikolaus Fischer* demselben eine Personalzulage von 500 Kronen gewähren zu können.

Bezüglich des von weil. Frl. *Vilma Schwarz* ererbten Hauses wurde beschlossen, dasselbe unter Zuziehung des Waisenhausfondes auszubauen, im Flügelgebäude des Hauses aber das Diakonissenheim und einige Räume für eventuelle Gemeindewaisenkinder zu schaffen und das Flügelgebäude selbst mit der Aufschrift „Evang. Waisenhaus“ zu versehen.

Es folgte nun der wichtigste Punkt der Tagesordnung, die Durchführung der Restauration.

Nachdem die Gemeindeversammlung das Abdankungsschreiben des zurücktretenden Kircheninspektors, kgl. Rates *Georg Top-scher*, nicht ohne tiefe Rührung und aufrichtigem Bedauern vernahm, hielt der Gemeindepfarrer eine, die reichen Verdienste des aus Gesundheitsrücksichten ferngebliebenen Kircheninspektors würdigende Rede, die in dem einstimmig angenommenen dreifachen Antrag ausklang: Die Gemeinde wolle die grossen Verdienste ihres weltlichen Führers protokollarisch vereewigen, denselben zum lebenslänglichen Ehrenkircheninspektor wählen und sein Bild für den Gemeindesaal malen lassen. Wir bringen die Abdankungszuschrift des Kircheninspektors und die Dankesrede des Pfarrers im ungarischen Teil dieses Berichtes.

Nach Vorlesung des Presbyterialantrages, wurde sodann an die Besetzung der vakant gewordenen Kirchen- und Schulinspektorswürde geschritten.

Das Ergebnis der statutenmässigen geheimen Wahl war, dass zum Kirchen- und Schulinspektor der bisherige, um die Gemeinde bereits hochverdiente langjährige Schulinspektor, Bergrat *Koloman v. Münnich*, zugleich Inspektor des Zipserstädter Seniorates, zur aufrichtigen Freude der Gemeindeglieder gewählt und vom Pfarrer durch Überreichung des Amtsiegels in die neue Würde eingeführt und herzlichst begrüsst wurde; zum Schulinspektor aber wurde der zu unserer teuren Kirche wiederholt warme Liebe bekundete Bürgermeister unserer Stadt, *Kornel Folgens* gewählt und begrüsst.

In herzlichen Worten dankten beide neugewählten Inspektoren für das ihnen gewordene Vertrauen und legten den vorgeschriebenen Eid ab.

Durch die Reihen der Gemeinde aber ging das wohltuende Bewusstsein, für diese beiden wichtigen schönen Vertrauensämter die rechten würdigen Männer gefunden zu haben.

Die Gemeindeversammlung wählte sodann Professor *Dr. Viktor Bruckner* zum *Obernotär*, Professor *Árpád Forberger* zum Notär, bestärkt den im November 1908 bereits gewählten Gemeinkassier *Andor Madarász* auch auf Grund des neuen Statutes in seinem Amt, wählte zum Gemeindefiskal den Rechtsanwalt *Dr. Elemér v. Marschalkó* und den Direktor der staatl. Holzindustrieschule, *Julius Dörner* zum *Gemeindebauinspektor*. Nach Beedigung

sämtlicher für 6 Jahre gewählter Gemeindefunktionäre wurde der Rücktritt des langjährigen Mitgliedes der Rechnungskommission, *August Melczer* mit Bedauern zur Kenntniss genommen und in dieselbe *Martin Guhr*, *Dr. Aladar v. Wieland* und *Géza Langsfeld* entsendet.

Den Schluss dieser denkwürdigen Sitzung bildete, da auf Grund des neuen Statutes auch die *Neuwahl sämtlicher Presbyter* zu erfolgen hatte, die geheime Abstimmung auf 30 ordentliche und 10 Ersatzmitglieder des Presbyteriums.

Die für den 7-ten März einberufene *Presbyterialversammlung* hatte darin ihre besondere Bedeutung, dass in derselben das neugewählte Presbyterium zusammentrat. So war dann auch demgemäss der erste und bedeutendste Gegenstand, die Publikation der Namen der neugewählten Presbyter und nach erfolgter Gelübdeleistung, herzliche Begrüssung mit der Bitte, das Wohl der Gemeinde in warmfühlenden Herzen zu tragen.

Das Presbyterium nahm sodann mit tiefer Rührung die hochherzigen Stiftungen entgegen, die der heimgegangene Professor weil. *Karl Pákh* hinterliess, die eine in dankbarer Erinnerung an seinen vielgeprüften Vater, den unvergessenen einstigen Iglóer Pfarrer und Theisser Superintendenten, mit dem Namen „*Pákh Mihály superintendens Stiftung*“ im Beitrage von 1000 Kronen, mit dem Wunsche, die Hälfte der Jahreszinsen möge zur Vermehrung der Lehrmittel der Volks- und Mädchenbürgerschule, die andere Hälfte zur Belohnung fleissiger hiesiger evangelischer Kinder verwendet werden.

Sodann hinterliess der edle Heimgegangene zum Andenken seiner zwei Brüder zwei je 600 Kronen betragende, den Namen *Pákh Albert* und „*Pákh Lajos*“ tragende Stipendien, mit dem Wunsche, dass deren Jahreszinsen je einem würdigen protestantischen Schüler des Gymnasiums ausgefolgt werden. Schliesslich hinterliess der Vollendete das Gemälde seines verewigten Vaters der Gemeinde.

Das Presbyterium nahm sodann die abermalige Ernennung des Hilfprofessors *Julius Wiese* zur Kenntniss, entsendet seinerseits in die Rechnungsrevisions-Kommission die Presbyter *Edmund Széll*, *Georg Topscher* und entsendet eine Skrutiniums-Kommission behufs Wahl des Schulrates des Gymnasiums und des Schul-

stuhles. Schliesslich votierte die Versammlung zu Gunsten des *Theologenheimes zu Eperjes* 5 Jahre hindurch eine jährliche Unterstützung von 20 Kronen.

Am 21-ten März trat abermals das Presbyterium zusammen. Es wählte dasselbe in die zur *Elocirung des Gemeindevermögens* zu entsendende Kommission die Presbyter *Georg Töpscher* und *Edmund Széll*, nahm sodann die Publikation der neugewählten ordentlichen Mitglieder des *Schulrates und Schulstuhles* vor und die durch die beiden Lehrkörper entsendeten 2—2 Mitglieder zur Kenntnis.

Es folgte sodann die Meldung des Kirchen- und Schulinspektors, dass von Seiten des hiesigen Postamtes und der Postdirektion der Antrag erging, es wäre selbe geneigt, mit der Gemeinde einen Kontrakt für längere Zeit zu schliessen, wenn selbe das Frontgebäude des Schwartz'schen Hauses eigens für die Zwecke des Postamtes zu bauen bereit wäre. Das Presbyterium beschloss unter Berücksichtigung eventuell grösserer Vorteile, der Gemeinde zu beantragen, mit den weiteren Verhandlungen das Presbyterium zu betrauen, bis dahin die bereits gefassten Beschlüsse auf Ausbau dieses Hauses aufrecht zu halten, dem Diakonissenheime und dem Waisenhaus aber auch im Falle eines für postamtliche Zwecke durchzuführenden Baues die bestimmten Räume vorzubehalten. Die Presbyterialversammlung traf sodann Bestimmungen über die wieartige Besetzung der durch bevorstehenden Rücktritt der Lehrerin *Gabriella Berreck* vakant werdenden Stelle und ordnet auf Grund 5-jähriger Durchschnittsrechnung das Honorar des Direktors der Volks- und Mädchenbürgerschule.

Das Presbyterium beschliesst sodann, den Bericht der Rechnungsrevisions-Kommission sammt Antrag auf Erteilung des Absolutoriums an den Gemeindegassier der Gemeindeversammlung zu unterbreiten.

In der am 28-ten März abgehaltenen Gemeindeversammlung dankte vor allem der zum Ehreninspektor gewählte zurückgetretene Kircheninspektor in bewegter Worten für die ihm zu teil gewordenen Ehrenbezeugungen.

Nach erfolgter Publikation der Namen der 30 ordentlichen und 10 Ersatzmitglieder des neugewählten Presbyteriums nimmt die Gemeindeversammlung den Bericht der Rechnungsrevisionskom-

mission und dessn Anträge gutheissend zur Kenntnis und erteilt dem zurückgetretenen, ebenso dem jetzigen Gemeindegassier das Absolutorium.

Die hochherzigen Vermächtnisse des heimgegangenen Prof. *Karl Pákh* nahm die Gemeindeversammlung mit innigem Danke an und beschliesst, dem Gemälde des unvergesslichen Superintendenten *Michael Pákh* im Auditorium des Gymnasiums einen würdigen Platz einzuräumen.

Die Gemeindeversammlung nimmt sodann bezüglich des *Schwartz'schen* Hauses, in Erwägung der eventuellen grösseren Vorteile, den Antrag des Presbyteriums, es mögen mit der Postdirektion weitere Verhandlungen gepflogen werden, an und be- traut damit das Präsidium, ebenso wurden die unterbreiteten Besetzung-Modalitäten hinsichtlich der an der Mädchenbürgerschule vakant zu werdenden Lehrerstelle angenommen.

Zum Schlusse nahm die zur *Lokalhilfsanstaltsversammlung* sich konstituierte Versammlung die Rechnungslegung des Pfarrers zur Kenntnis, gab über den schönen Erfolg, demgemäss die ganze Sammlung 412.70 K betrug, ihrer aufrichtigen Freude Ausdruck und erteilte dem Pfarrer nebst Dank für seine Mühewaltung das Absolutorium.

Die am *14-ten Juni* abgehaltene *Presbyterialversammlung* nahm vor allem mehrere, auf das Gemeindeleben bezügliche Mel- dungen des Präsidiums entgegen, beschliesst sodann im Sinne ge- setzlicher Verfügungen beim Ministerium für Kultus und Unterricht betreffs der Ablösung des Schulgeldes in der Höhe von 3375 Kronen ebenso nach erfolgter Zusage der Staatssubvention die Stelle an der Mädchenbürgerschule auszuschreiben.

Die Versammlung nahm sodann die mit Rücksicht auf zu- nehmende Jahre eingereichte Resignation des um unser Obergym- nasium hochverdienten Professors *Martin Róth* mit innigem Be- dauern zur Kenntnis und gibt ihrer innigen Dankbarkeit dem Scheidenden gegenüber auch in ihrem Protokolle Ausdruck. Es wurde ferner beschlossen, das hohe Kultusministerium um aberma- lige Ernennung des Hilfsprofessors *Julius Wiese* anzugehen, des- gleichen die durch Abdankung des Hilfsprofessors Viktor Simonyi vakante Stelle im Wege des auszuschreibenden Konkurses zu be- setzen. Schliesslich wurden noch die beiden zur allgemeinen Zufrie-

denheit die Kantoragenden versehenen Lehrer *Karl Marton* und *Árpád Kintzler* mit denselben weiter betraut.

Die am *11-ten Juli* stattgefundene *Gemeindeversammlung* beschloss die vakanten Professuren im Sinne des Presbyterialantrages auszuschreiben und verewigi auch ihrerseits nebst dem Ausdrucke tiefsten Bedauerns und inniger Dankbarkeit die vielseitigen Verdienste des resignierenden Professors *Martin Röth* in ihrem Protokolle.

Es wurde sodann die Einladung zu dem in Poprád abzuhaltenen *Senioralkonvent* verlesen und die Gemeindevertreter entsendet.

Nachdem sich die Gemeindeversammlung sodann zur *Generalversammlung der Lokalhilfsanstalt* konstituierte, gab selbe über Aufforderung des weltlichen Vorsitzenden der Senioralhilfsanstalt, *Dr. Alexander Lorx*, für die zu besetzende Stelle eines geistlichen Vorsitzenden ihre Stimme auf ihren Pfarrer *Dr. Julius Walser*.

In der am *30-ten Juli* abgehaltenen *Presbyterialversammlung* wurde vor allem das Andenken des inzwischen heimgegangenen, von Eifer und Liebe zur Kirche erfüllten Presbyters *Eugen v. Lehoczky* protokollarisch verewigt und an seine Stelle das Ersatzmitglied *Johann Launer* berufen.

Die Versammlung wählte sodann auf Grund eingelaufener Gesuche auf je ein Jahr die substituierenden Professoren *Andor Marcsek* und *Zoltán Szénfy*, an die Mädchenbürgerschule aber die Lehrerin *Marie Tscheik* und betraute das Präsidium behufs wieartiger Durchführung des Unterrichtes der französischen Sprache seinerzeit einen Vorschlag zu machen.

Die für den *8-ten August* einberufene Gemeindeversammlung hatte nebst Entgegennahme anderer Meldungen als Generalversammlung *des Lokalvereines der Hilfsanstalt* nur die eine Aufgabe, ihre Stimme auf den zu wählenden geistlichen Vorsitzenden der Senioralhilfsanstalt abzugeben, da die erste Wahl resultatlos verlief. Die Versammlung gab auch diesmal ihre Stimme auf ihren Pfarrer.

Am *29-ten November* fand eine *Presbyterialversammlung* und damit die letzte der Versammlungen dieses Jahres statt. Nachdem des Heimanges des durch 34 Jahre eifrigen und pflichttreuen Professors *Edmund Kuntz* mit pietätvollem Dank gedacht und sein Andenken protokollarisch verewigt worden, wurde beschlossen, den Jahresbericht mit Rücksicht auf das im Gemeindeleben so ereignis-

volle Jahr pro 1909 wohl noch herauszugeben, von 1910 ab aber bloß dreijährlich erscheinen zu lassen, ferner wurde der Gemeindepfarrer ersucht, seine anlässlich der jüngst verflornten Friedhofsweihe gehaltene Rede im nächsten Jahresbericht mitzuteilen.

Mit Freuden nahm die Versammlung sodann die Meldung über die am 24-ten Oktober erfolgte Einführung der Diakonisse *Sophie Lenk*, welche lic. theol. Pfarrer *C. E. Schmidt* aus Pozsony in Anwesenheit der Oberin des Mutterhauses und beinahe sämtlicher Schwestern der Station Lócse, Eperjes und Késmárk in weihvollster Weise vornahm, entgegen und votiert dann sowohl dem einführenden, leitenden Pfarrer des Mutterhauses, als auch der Oberin desselben wärmsten Dank.

Mit grosser Freude inniger Dankbarkeit nahm die Versammlung sodann zur Kenntnis, dass die Witfrau nach weil. *Josef Stollmann* geb. *Marie Lux* eine Schenkung von 400 Kronen machte mit dem Wunsche, es möge damit der Grund zu einem *Kirchenheizungs-fonde* gelegt werden. Mit ebenso innigem Danke wurde die Meldung entgegengenommen, dass die ihre dreissig-jährige Zusammenkunft feiernden Maturanten vom Jahre 1879 die seinerzeit gemachte Stiftung mit 265 Kronen vergrösserten. Die Presbyterialversammlung beschloss sodann, das freigewordene Opfer des Reformationsfestes von nun an für die Hilfsanstalt zu verwenden, verhandelte sodann das Jahrespräliminare pro 1910 und beschloss, es der am 6-ten Januar n. J. stattfindenden Gemeindeversammlung zu unterbreiten.

Schliesslich nahm die Versammlung mit Freuden zur Kenntnis, dass das Gemeindeglied Mathias Beck zu Illésfalu anlässlich der 55-ten Jahreswende seiner Eheschliessung samt seiner Gattin eine Glocke gespendet haben.

Rede, gehalten anlässlich der am 17-ten Oktober vom Gemeindepfarrer vorgenommenen Friedhofsweihe.

Ein seltsames ungewöhntes Bild, das diese Versammlung an diesem stillen Orte wohl bietet.

Wohl sind wirs gewöhnt, stille, ernste Leichenzüge hier ziehen zu sehen und Halt zu machen mit nassen Augen an der letz-

ten irdischen Station, an einem geöffneten Grab, in das ein verblühener Pilger unter den Tränen der Seinen hinabgesenkt wird, aber heute diesmal weder ein offenes Grab, noch ein ausgerungener Pilger, noch solche unter uns, die ihm mit blutendem Herzen ein letztes Lebewohl nachrufen.

Und dennoch, ich glaube kaum, dass jemand hier wäre in dieser Versammlung, dem es nicht tieferrnst und wehmütig zu mute würde. Denn nicht ein einzelnes Grab sehen wir in Wirklichkeit, wohl aber hunderte im Geiste, die bald hier geöffnet werden und geschlossen, in denen gebrochen und besiegt von der alles gleichmachenden Macht des Todes neben einander ruhen werden in ihren Kammern hoch und niedrig, reich und arm, jung und alt, solche die über Rosen gewandelt und solche, denen die Dornen das Herz zerrissen, Freund und Feind, solche die sich geliebt bis in den Tod und andere, die sich das Leben bitter gemacht haben.

Und unter diesen vielen Gräbern, da schaut wohl mancher mit dem Auge des Geistes in dieser Versammlung sein eigenes, sieht sich hinabsenken in seinen dunklen Schoss, hört das letzte Trauerlied verhallen, siehts geschlossen und bald vergessen, nur von den Tränen der Seinen benetzt, mit ihren Blüten geschmückt.

Dann mag die schnell und leichtlebige Welt noch so lächeln über die Kinder Gottes, die sich über das Sterben ihre tiefen und ernstesten Gedanken machen, diese Friedhofsweihe, der Umstand, dass dieser stille Gottesacker sich zu eng erwiesen und diese bedeutende Erweiterung nötig gemacht, sie reden uns zu laut von dem Wege, den wir leiblich alle einst gehen müssen, vom Sterben.

Ach es dünkt unglaublich oft dem Menschen, wenn er das Gewühl des Lebens ansieht, das spielende Kind in seiner Sorglosigkeit, die Jugend mit ihrem Lebensmut, die Starken und Mächtigen mit ihren Plagen, die Reichen mit ihren Gütern, dass sie einst alle, alle abtreten und verschwinden sollen für immer von der Bühne des Lebens nach jenem Worte: „Herr Gott, der du die Menschen lässest sterben und sprichst, kommt wieder Menschenkinder.“

Und dennoch die Wirklichkeit beweist es, das Reich des Todes ist zu eng geworden auch in dieser Stadt, er soll geweiht werden, dieser Gottesacker und übergeben seiner ernstesten Bestimmung.

So sei denn auf Grund unseres Schriftwortes gesagt von ihm das Wort: *dieser Gottesacker, er ist ein heiliges Land.*

I. Weil unsere Tränen ihn weihen und unsere Christen-
hoffnung.

II. Weil er uns täglich zuruft: „Denke an dein Sterben“.

III. Weil er zur Busse mahnt und zur Liebe.

I.

Es ist die Träne ein Geschenk Gottes an die Menschheit. Es soll die innigste Seligkeit und der tiefste brennende Schmerz in Gestalt der Träne sich lösen vom freudenentzückten oder schmerz-
erfüllten Herzen. Aber weit mehr denn die Freuden, fließt die
Schmerzensträne auf dieser Erde.

Von jenem Erstling der Tränen, von der der Dichter singt:
„Macht man im Leben kaum den ersten Schritt, bringt man
als Kind schon eine Träne mit“, — bis zur letzten, die liebende
Hände aus dem brechendem Auge wischen, ist die Träne unsere
treueste Begleiterin.

Aber wo auf Gottes weiter Erde wird mehr mit Tränen ge-
säet denn dort, wo man sein Liebstes begräbt? Jawohl, es mag
der Gottesacker kühn auch ein Tränenacker genannt werden.

Wer will sie zählen die Tränen, die auch auf diesem Stück-
chen zu weihender Erde fließen werden, und es sind ja hier auch
schon heisse Tränen geflossen.

Denn so viel ist gewiss, wieviele süsse, heilige Liebesbande
hier geknüpft werden, im Tode werden sie alle hienieden gelöst
und beweint.

Allein Achtung diesen Tränen, wenn das Heiligste, das unser
Gott ins Menschenherz gepflanzt, die unverfälschte Liebe darin
geopfert wird denen, deren Heimgang wir beweinen.

Achtung, wenn unsere lebendige Christen Hoffnung sie ver-
klärt, denn das ist das Merkmal unserer Christentrauer, wir trau-
ern nicht wie die andern, die keine Hoffnung haben. Unsichtbar
schwebt über unseren Christengräbern jenes heilige Kreuz, auf dem
der göttliche Dulder durch sein heiliges, unschuldiges Leiden die
Macht des Todes gebrochen und den Tod in einen Schlaf verwan-
delte. Darum darfs die Christenheit auch über ihren Gräbern be-

kennen mit dem Apostel: Tod, wo ist dein Schrecken, Hölle, wo ist dein Sieg?“ „Christus ist mein Leben und Sterben mein Gewinn.“

O dass diese Christenhoffnung nie erblasste in unseren Herzen! Sie heilige unseren Trennungsschmerz, sie versöhne unsere Trauer, sie verkläre die Tränen, die hier fließen werden, sie richte unseren müden Blick empor zur ewigen Heimat.

II.

Heiliges Land soll von nun an auch dieses Stückchen Erde uns sein, weil es uns täglich gemahnen soll: „denke an dein Sterben.“

Zu den ergreifendsten Seufzern, die je der Psalmistenbrust sich entrungen, gehört jener um Sterbeweisheit und Sterbebereitschaft: „Herr, lehre uns doch bedenken, dass wir sterben müssen, auf dass wir klug werden. Wahrlich merkwürdig, wie der Mensch bitten muss um Sterbegedanken.

Als ob innen und draussen, an und ausser sich nicht so vieles ihn mahnte, dass es ein Ziel mit uns hat und dass wir davon müssen. Ich lasse schweigen meine Lippen von dieser uns umgebenden Herbsteszeit, wo durch das Rascheln der dürrn Blätter, durch das Welken der letzten Blüten, die eine Sprache nur an unser Ohr tönt: „Auch du Mensch, der du deiner sterblichen Weise noch ein Stück Natur bist, auch du must sterben.“

Aber erinnert uns nicht auch sonst Vieles an das Ziel, das uns gesetzt ist?

Und siehe, trotz dieser vielen „memento mori“ dennoch so so wenig ernste Sterbegedanken! Da wirds so recht offenbar, wie getäuscht von Eitelkeiten, wie gefangen von Dingen des Augenblickes, wie bestrickt von der Minute launischen Glückes, das Auge den Blick verliert, für den Ernst der Zukunft, für die letzten, aber zugleich höchsten Fragen des Menschen. Heilig sei uns dies Stückchen Gott geweihter Erde, denn mit seinen Gräbern und Kreuzen wills die Botschaft uns verkünden: „denke an dein Sterben.“ Und wie verklärend auf unser Innen- und Aussenleben wirkt dieses Bewusstsein, wo es Heimatsrecht gewonnen im Herzen. Es liegt ein Hauch der Ewigkeit gebreitet über solch ein Leben.

Es wird die Liebe tiefer und die Geduld grösser, es wird das

Gewissen geweckter und die teure Zeit besser ausgekauft, es wird das Heil der Seele höher gewertet, denn der Augenblick irdischer Freude, es wird alles mehr im Lichte der Ewigkeit betrachtet und darauthin geprüft, obs dem Herzen frommt, wenn dies memento mori ein Leitstern unseres Lebens und Wesens geworden ist.

II .

Noch eine Botschaft soll dies Stückchen Gottesackers uns verkünden, es soll zur Busse uns mahnen und zur Liebe.

Die alte und doch alle Tage neue Wahrheit des Hebräer-Briefes: „Es ist dem Menschen gesetzt, einmal zu sterben, hernach aber das Gericht,“ wo tritt sie uns lebendiger und erschütternder vor die Seele, denn im stillen Lande der Toten, deren Leiber hier ruhen, deren Seelen aber bereits dort sind vor dem Angesichte, dessen, der die Herzen prüfet und vor dessen Richterstuhl wir einst alle offenbar werden müssen, Rechrung zu tun von unserem Haushalte?

Ach, dass der Anblick dieses Gottesackers, das Wandeln unter seinen Gräbern so manchem der sicheren, mit Ewigkeit und Gericht wenig rechnenden Menschenkinder das Herz erschütterte, das es ihm durchs Herz ginge, das fromme Lied:

„Meine Lebenszeit verstreicht,
Stündlich eil ich zu dem Grabe,
Und was ist's, dass ich vielleicht
Heute noch zu leben habe ;
Denk, o Mensch, an deinen Tod,
Säume nicht, denn Eins ist not.“

Und weil es so dahinflieht unser Leben, flüstert dieser Gottesacker uns zu: Lasset die Liebe reichlich unter einander wohnen. Wie bricht einem das Herz manchmal, wenn man die Lieblosigkeit verbittern sieht dies kurze Stückchen Weges, wenn man unver söhnte Herzen begraben muss. Ach, dass es Gottes Gnade gebe, dass nie eine Träne der Reue fließen müsste auf diesem neuen Gottesacker, die sich sagen muss, ach dass ich Tränen genug hätte abzuwischen und weisszuwaschen so manches dunkle „Vergiss-

meinnicht“ der Erinnerung, so manche Härte, Ündank und Unversöhnlichkeit.

Heiliges Land soll dieses Stückchen Erde uns sein, dazu solls geweiht werden im Namen des dreieinigen Gottes. Amen.

Gottesdienstliches Leben.

„Herr, ich habe lieb die Stätte deines Hauses und den Ort, da deine Ehre wohnt,“ (Ps. 26, 8.) — das ist das liebevolle Bekenntnis des Psalmisten von dem Hause Gottes, und die Frommen aller Zeiten haben von Herzensgrunde mit eingestimmt. Freilich aber haben sich die Zeiten geändert, und es darf sich die Kirche leider nicht mehr rühmen, der Sammelort aller Gemeindeglieder zu sein. Aber, und Gott sei Dank dafür, sind auch so manche seltene Gäste oder Fremdlinge darin, es bleibt doch auch unter uns für viele das Gotteshaus noch die Stätte, von der sie rühmen: „ein Tag in deinen Vorhöfen ist besser, denn sonst tausend.“ (Ps. 84, 11.)

So dürfen wir denn mit Dank gegen den Herrn der Kirche bekennen, dass die Verkündigung seines Wortes und die Spendung der h. Sakramente ungehindert, zum Troste und zur Erbauung so mancher gnadenhungrigen und heilverlangenden Seele geschehen konnte.

Es fanden an allen Sonn- und Festtagen die Hauptgottesdienste um 9 Uhr vormittag, die Nachmittags-Andachten um 2 Uhr statt, während die slavischen Gottesdienste, mit Ausnahme des Gottesdienstes am Nachmittage des Charfreitags, stets am 1-ten Sonntage des Monats und am 2-ten Tage der drei grossen Feste nach dem ungarischen oder deutschen Vormittagsgottesdienste stattfanden.

Es war auch im verflossenen Jahre dafür gesorgt, dass unser Christen- und Kirchentum nicht ausschliesslich ein Sonntagskirchentum und Sonntagskirchentum werde. Dreimal in der Woche u. zw. Dienstag und Donnerstag morgens um $\frac{1}{2}$ 8 Uhr und Samstag nachmittags 2 Uhr öffneten sich die Pforten unseres schönen Gotteshauses zu den leider so schwach besuchten Wochenandachten.

Wir feierten sodann im Laufe des Jahres alle Feste der Christenheit und speciell unserer teuren Kirche.

Das neue Jahr im Aufblicke zu dem Herrn beginnend, vor dem 1000 Jahre sind wie ein Tag, feierten wir gleich darauf am 6-ten Januar, als am Epiphaniastage das mit dem Missionsopfer verbundene Missionsfest.

Vom Mittwoch nach Invocavit an fanden jeden Mittwoch Nachmittags 4 Uhr die Fastenpredigten statt.

Am Palmsonntage, als am grössten Beichttage unserer slavischen Gemeindeglieder, fand auch die Konfirmation der slavischen Konfirmanden statt.

Die Charwoche und das Osterfest verlief in üblicher Weise mit der Feier des Gründonnerstags, des Charfreitags, ebenso der beiden Ostertage.

Nach vorausgegangenem, an anderer Stelle zu erwähnenden Konfirmanden-Unterrichte, fand am Mittwoch vor Christi Himmelfahrt nachmittags die Prüfung der Konfirmanden, am Himmelfahrtstage selbst aber die Konfirmation in feierlicher Weise statt, und gingen die jungen mündigen Christen mit der zahlreichen Gemeinde am darauf folgenden Exaudisonntag zum erstenmale zum Tische des Herrn.

Das darauf folgende Pfingstfest wurde an beiden Tagen in feierlicher Weise begangen, desgleichen das Trinitatisfest.

Aus der Reihe der auf das Trinitatisfest folgenden Sonntage heben wir vor allem das am 15-ten Sonntag gefeierte Erntedankfest hervor, an dem wir der gnädigen Durchhilfe unseres Gottes gedachten; ferner das am 18-ten Sonntag gefeierte Kirchweihfest, an dem wir des Segens unseres schönen Gotteshauses gedachten; ferner das am 21-ten Sonntag gefeierte Reformationsfest, wo wir Gott für die Segnungen der Reformation dankten, und schliesslich das am letzten Sonntag des Kirchenjahres gefeierte Totenfest, welches wir nebst dem Vormittagsgottesdienste mit einer liturgischen Andacht am Nachmittage begingen, der Entschlafenen in Liebe und Dank gedenkend.

Am 27-ten November, als am 1-ten Advent-Sonntage, feierten wir den Anfang des neuen Kirchenjahres.

Am Christabende 4 $\frac{1}{2}$ Uhr fand die der Gemeinde recht ans Herz gewachsene Christvesper statt. Das Weihnachtsfest aber begingen wir an beiden Tagen in üblicher Weise.

Am letzten Abende des bürgerlichen Jahres, versammelte sich

die Gemeinde noch einmal vor Gottes Angesicht, um auf Grund Psalm 80, V. 8 zu betrachten.

Die Doppelgewissensfrage am Jahresschlusse:

I. Haben wirs nötig zu genesen?

II. Wodurch können wir genesen?

Es sei schliesslich der Gottesdienste gedacht, die wir aus Anlass des allerhöchsten Geburtsfestes und Namenstages unseres glorreich regierenden geliebten Königs in Anwesenheit aller Korporationen und Schulanstalten unserer Stadt am 18-ten August und 4-ten Oktober feierten.

Das h. Abendmahl wurde der Stadtgemeinde bei insgesamt 4 Gelegenheiten gespendet, u. zw. am Gründonnerstag, am Charfreitag, am Exaudi-Sonntag, als am Beichttage der Neu-Konfirmierten und am Trinitatisfeste. Es muss hier mit Bedauern bemerkt werden, dass der Prozentsatz der städtischen Kommunikanten entschieden ungünstiger war und von dem der Filial-Kommunikanten weit übertroffen wird, ebenso dass sich überhaupt eine merklige Neigung zu Massenbeichten beobachten lässt, während die kleineren Beichten immer schwächer aufgesucht werden. Eine betrübende Beobachtung an dem Tische des Herrn ist endlich noch die geringe Teilnahme der Männer der Muttergemeinde an den Abendmahlsfeiern.

Unsere Glaubensbrüder slavischer Zunge hatten auch ihre festgesetzten Beichttage u. zw. am Palmsonntag, am Pfingstmontag, am 1-ten Sonntag des Oktobers und am 2-ten Weihnachtsfeiertage, und darf hier mit Freuden bemerkt werden, dass die Zahl der Kommunikanten von Jahr zu Jahr zunimmt.

Es wird das h. Abendmahl je einmal im Jahre auch in Ötösbánya und Hollópatak gespendet.

An Krankenbetten wird das Mahl des Herrn in Stadt und Land auf Verlangen gespendet. Es beehrten darnach 10 Kranke.

Nicht unerwähnt darf an dieser Stelle bleiben, dass die Feier unserer Gottesdienste durch wehrvolle Chorgesänge gehoben wird.

Unsern Dank und unsere Anerkennung verdienen auch besonders alle jene Mädchen aus unserer Gemeinde, welche die Mühen der zahlreichen Proben nicht scheuend, unter der bewährten Leitung des Kantors Karl Marton im gemischten Chore so manche Andacht schon gehoben haben,

Mit innigem Dank gedenken wir auch des herrlichen Gesanges mit dem Frau *Ilka Langsfeld* die wehmutsvolle Andacht des Totensonntags zu heben und zu vertiefen die Güte hatte, mit dem innigen Wunsch, Sie möge ihre edle weihvolle Kunst den Andächtigen auch fernerhin nicht entziehen.

Freilich rief ihr schöner Gesang in den geweihten Hallen auch wehmütige Erinnerungen wach im Herzen der Lauschenden, Erinnerungen an die andere Schwester, weil. Frl. *Anna Topscher*, denn nicht einmal haben im Hause Gottes diese zwei Stimmen in einander geklungen, wie geweihte Glocken, die das Lob des Herrn verkünden. Nun die eine ist nach Gottes unerforschlichem Ratschluss für immer verstummt, aber unsichtbar ruht auf ihrem frühen Grabe der immergrüne Dankesweig all jener, die die Heimgekehrte auf den Flügeln des Gesanges näher hat tragen geholfen zu Gott.

Innigster Dank sei gesagt all jenen Männern unserer Gemeinde, nicht minder den Universitätshörern, die die Ferien über mithalfen unsere Gottesdienste feierlich und erbaulich zu gestalten.

Zum Schlusse danken wir allen jenen Damen, die mit ihren zarten Blumenspenden den Sommer über sonntäglich den Altar des Herrn zu schmücken die Güte hatten.

Unsere Schulen mit besonderer Rücksicht auf den Religionsunterricht.

Wie das Gemeindeleben überhaupt, so konnte auch der religiöse Unterricht unserer Jugend in der Stadt, in den Filien und der Diaspora seinen ungestörten, gesegneten Verlauf nehmen. Es gereicht uns das verzeichnen zu dürfen zu umso grösserer Freude und Beruhigung, als der Religionsunterricht der Jugend heute mehr denn je von eminenter Bedeutung ist.

Zu den einzelnen Daten übergehend, mögen hier folgende Mitteilungen genügen.

Unser *Obergymnasium* besuchten im Schuljahre 1908—1909 381 Schüler u. zw. waren davon Einheimische 133, Fremde 248. Der Confession nach waren ev. A. C. 98, reformierte 61, Andersgläubige 228.

Unsere *Mädchenbürgerschule* wurde von 165 Schülerinnen

besucht u. zw.: die I. Klasse 41, die II. 56, die III 39, die IV. 29. Mit Ende des Jahres waren 178. Es waren davon Einheimische 112, Fremde 66. Der Confession nach ev. A. C. 60, reformierte 7, Andersgläubige 111.

In unserer *Volksschule* wurden eingeschrieben 230 Kinder u. zw.: 115 Knaben und 115 Mädchen. Am Schlusse des Schuljahres waren 238 Kinder. Davon besuchten die I. Klasse 65, die II. 47, die III. 64, die IV. 68 Kinder.

Es waren darunter Einheimische 201, Fremde 24. Der Confession nach waren ev. A. C. 112, reformierte 16, Andersgläubige 110.

Die Vertiefung der religiös sittlichen Erziehung der Jugend hatten auch die über die Wintermonate sonntäglichen Schulgottesdienste des Gymnasiums und die ab und zu gehaltenen Kindergottesdienste zur Aufgabe.

Die Beichtfeiern der ev. Mittelschuljugend, der sich auch die Schüler der Knabenbürgerschule und der Holzindustrieschule anschlossen, fanden zweimal im Jahre statt.

In der hiesigen staatlichen *Lehrerpräparandie* und deren Übungsschule besorgte den Religionsunterricht der Gemeindepfarrer und trug zugleich Sorge dafür, dass die Zöglinge sich auch in allen in ihr Fach schlagenden Cantorenagenden üben konnten.

Im verflossenen Schuljahre waren in allen 4 Jahrgängen insgesamt 37 ev. und ref. Zöglinge.

In der hiesigen *Knabenbürgerschule* und *Holzindustrieschule* besorgte den Religionsunterricht Kaplan Michael Becker, vom April ab Karl Hoffmann. Es wurde erstere von 50, letztere von 15 protestantischen Schülern besucht.

In den beiden Filien Hollópatak und Illéfalva sorgten für die religiöse Erziehung der Schulpflichtigen und der die Wiederholungsschule besuchenden Kinder die dortigen Levitenlehrer.

Der Religionsunterricht der *Diaspora* in *Ötösbánya* und *Iglóhuta* wurde 1—2-wöchentlich durch den Pfarrer und den Kaplan versehen. Es beteiligten sich an demselben am ersten Orte 7, am letzteren 9 Kinder. Desgleichen wurden auch die *Szepessümege*r Kinder in den Kenntnissen des Glaubens vom Illéfalvaer Levitenlehrer Késmárszky Gyula gewissenhaft unterrichtet. Es gab dort 17 schulpflichtige ev. Kinder,

Zum Schlusse gedenken wir noch des Konfirmanden-Unterrichtes, dem, wie dem Religionsunterrichte überhaupt, eine besondere Bedeutung zukommt. Wie alljährlich, so wurde derselbe auch im verflossenen Jahre vom Pfarrer besorgt. Die Zahl der Konfirmanden bringen wir an anderem Orte dieses Jahresberichtes, der die Volksbewegung in der Gemeinde behandelt.

Auch in den Filien wurden die Kinder zur Konfirmation vorbereitet und zwar auf die Weise, dass den Unterricht in denselben nach Anleitung des Pfarrers die Lehrer, in Iglóhuta, Ötösbánya und Szepessümeg das Pfarramt im Rahmen des Religionsunterrichtes besorgten.

Spenden, Sammlungen, Schriftenverbreitung.

Vor allem darf hier mit Dank gegen Gott bekannt werden, dass der Geist, aus dem die apostolische Mahnung einst geboren ward, „wohlzutun und mitzuteilen vergesset nicht, denn solche Opfer gefallen Gott wohl“, sich auch im verflossenen Jahre in unserer Gemeinde nicht unbezeugt liess und die herrlichen Worte, „einen fröhlichen Geber hat Gott lieb“, (II. Cor. IX. 7) noch nicht in Vergessenheit geraten sind.

Es hat so manche Hand sich aufgetan und ihr Opfer auf den Altar des Herrn niedergelegt, und was mit besonderer Rührung erwähnt werden muss, so manche arme Hand hat sich gefunden, von der das Wort vom Gotteskasten gesagt werden kann, „wahrlich diese hat mehr in den Gotteskasten gelegt, denn alle, denn sie hat von ihrer Armut eingelegt.“

Wir gedenken hier vor allem mit innigem Dank der in der Einleitung dieses Berichtes näher gewürdigten grösseren Spenden resp. Vermächtnisse, des hochherzigen Vermächtnisses weil. Professors *Karl Pákh*, der edlen Spenden zu Gunsten eines Kirchenheizungsfondes der Witfrau *Mária Stollmann geb. Lux*, des 600 Kronen betragenden hochherzigen Vermächtnisses der Wittwe nach weiland *Ludwig Schwartz geb. Rebel* zu Gunsten des Diakonisenfondes, der nachahmenswerten Spende der dreissigjährigen *Maturanten* und der schönen Glockenspende des Ehepares *Beck* zu Illésfalu.

Über die übrigen eingelaufenen Spenden wird wie folgt berichtet.

Für den Diakonissenfond flossen folgende Gaben ein:

1. Als Neujahrsablösungen spendeten: Gustav Bartsch, Dr. Aladár v. Wieland, Frau Thekla Prantner 10—10 K, Dr. Julius Walser 6 K, Cornel Folgens, Frau Berta v. Széll, Árpád v. Széll 5—5 K, Eugen v. Lehoczky, Adolf Dobó, Hugo Seltenreich 3—3 K, Árpád Kintzler, Karl Márton, Frau Elsa Mayer 2—2 Kronen.

2. Als Kranzablösungen spendeten: anlässlich des Hinscheidens Karl Pákhs die Professoren des Obergymnasiums 44 K, der Selbstbildungsverein 20 K, die trauernden Schwestern Maria Bretz, Gisella und Berta Pákh 20 K. — Beim Heimgange des Fr. Anna Topscher: die Schwestern Auguste, Hermine und Alvine Scheffel 30 K. — Beim Heimgange der Wittwe Ludwig Schwartz: Frau Paul Marschalkó, Frau Sándor Bobkó 10—10 K, Familie Késmárszky 20 K. — Beim Tode weil. Stefan Barthóly: Familie Hayde 20 K, Ladislaus Pálka 10 K. — Beim Hinscheiden der Frau Georg Litschner: Witwe Hermine Roth 8 K. — Beim Tode weil. Johann Tromplers: die Witwe 50 K, Wittfrau Adolf Münnich 10 K. — Beim Heimgange der Frau Paul v. Jeszenszky, der Gatte 20 K, Franz Várallyi 20 K, Samuel Schermann 10 K. — Anlässlich des Todes weil. des Professors Edmund Kuntz: die Professoren des Gymnasiums 23 K, Familie Guhr 15 K. — Anlässlich des Hinscheidens der Frau Emil Maixner: der trauernde Gatte 20 K, Frau Andor Marcsek 10 K. — Beim Tode des Edmund Prihradny: die trauernde Familie 20 K. — Beim Heimgange Georg Reichs: die trauernde Familie 20 K.

3. Sonstige Spenden: Die XVI Zipserstädter Sparkassa 70 K, die Spar- und Kreditanstalt 80 K, Fr. Berta Schwartz und Geschwister 10 K, Wittwe Sándor Thern und Kinder 30 K, Gustav Sztrelkó anlässlich des Heimganges seiner Gattin zu Budapest 20 K. — Es spendeten sodann: Dr. Julius Walser 10, Johann v. Várkóly 10, Johann Csorba 2, Ludwig Alex und Frau 20, die Konfirmanden 5, Fr. Margit Zimann 10, Frau Stefan Simon (Ötös-bánya) 10, Karl Márton 6, Frau Stanislaus Olsewszky geb. Hesz 20, Alexander Förster 8, Johann Matolcsi 10, Witfrau Eugen v. Lehoczky 30, Witfrau Eduard Mahr 10 K. Schliesslich spendeten ungenannt sein wollende 47 Kronen.

Unserem Gotteshause spendeten: Witfrau Johann Lesch gelegentlich der Konfirmation ihres Sohnes 6 Altarkerzen. — Die Schwestern Auguste, Hermine und Alvine Scherffel zum Jahreswechsel sämtliche Lusterkerzen. — Aus den Landgemeinden spendeten: Anna Mischenda und Josef Nagran, desgleichen Katharina Klinga aus Szepessümeg je 6 Altarkerzen.

Die *Hilfsanstaltsammlung* betrug die ansehnliche Summe von 412·70 Kronen, die zweitgrösste Lokalhilfsanstaltsammlung im Theisser Kirchendistrikte.

Im Wege von Sammlungen unter den Gemeindegliedern flossen folgende Gaben ein: Für das *Konfirmandenheim zu Torzsa* die Konfirmanden 15·70 K; für die Gemeinde *Babarét* 30 K, für die in *Gesztes* 52, für *Bakonyszentlászló* 8·90, für *Abaujszántó* 26 Kronen.

Die *Wohltätigkeitsoffertorien* betrugen: für das Waisenhaus zu Rozsnyó 5·88 K; für die Mission sammt Haussammlung und der 3 K betragenden Gabe eines Ungenannten 15·85 K; für das Diakonissenmutterhaus zu Pozsony 50 K.

Schliesslich spendeten die Mitglieder des Presbyteriums zu Gunsten des *Theologeninternates zu Eperjes* 71 Kronen.

Die Filie *Illésfalu* bekam zu ihrem Kirchenbaufonde von der Seniorats-, Distrikual- und Allg. Ung. Hilfsanstalt je 100 Kronen.

An Schriftenverbreitung ist zu verzeichnen: der „Friedensbote“ hatte 36, der „Glaubensbote für die Zips“ 70 Pränumeranten. — Gotthold Kalender vergingen 77, Tranoscius Kalender 60 Stück.

Es wurden in manchen Häusern die „Ev. Családi Lapok“ und „Ev. Glocken“ gelesen.

An die Schuljugend in den Filien wurden bei den Schlussprüfungen die durch die „Tranoscius“ — und „Spevnik“ — Gesellschaften dankenswert gespendeten Bücher und Schriften verteilt.

Volksbewegung im Jahre 1909.

Über die Fluktation in unserer Gemeinde im Jahre 1909 haben wir folgendes zu berichten:

Geboren und *getauft* wurden insgesamt 71 (60) Kinder und zwar 34 (28) Knaben und 37 (32) Mädchen. Davon entfallen auf

Igló 42 (34), auf Illésfalu 9 (8), auf Iglóhollópatak 2 (2), auf Ötösbánya 6 (3), auf Iglóhuta 1 (5), auf Márkusfalu 5 (2), auf Szepessümeg 5 (5), auf Szepesárki 1 und auf Pálmafalu 1.

II. *Konfirmiert* wurden in der ganzen Gemeinde insgesamt 43 (50) Kinder und zwar 26 (19) Knaben und 17 (31) Mädchen.

III. *Verkündigt* wurden 14 (14) Paare, davon in Igló *getraut* 12 Paare und zwar 8 (5) Paare rein ev. A. C. und 4 (5) gemischte Paare. Von den bei uns kopulierten gemischten Paaren war in 3 (2) Fällen der Bräutigam, in 1 (3) Fällen die Braut röm. kath. Bei den in unserer Kirche geschlossenen 4 (5) gemischten Ehen kam das Übereinkommen bezüglich der konfessionellen Zugehörigkeit der Kinder in 1 (2) Fällen zu Gunsten unserer Kirche zustande, in drei Fällen fand kein Übereinkommen statt.

IV. *Gestorben* und zur Grabesruhe eingesegnet wurden insgesamt 54 (42) Personen und zwar 22 (20) männlichen und 32 weiblichen Geschlechtes. Davon entfallen auf Igló 32 (24), auf Illésfalu 2 (3), auf Iglóhollópatak 2 (4), auf Iglóhuta 3 (2), auf Szepessümeg 4, auf Ötösbánya 1, auf Szepesárki 1 und auf Tybeháza 1.

V. *Am heil. Abendmahle* beteiligten sich insgesamt 723 (736) Kommunikanten und zwar aus der Muttergemeinde 276 (320), aus den Filien 453 (416), davon entfallen auf die Muttergemeinde 70 (75) Männer und 200 (227) Frauen, auf die Filien 191 (189) Männer und 262 (227) Frauen. An Krankenbetten wurde das heilige Abendmal in 12 Fällen gespendet.

VI. Es fanden im verflossenen Jahre 3 Austritte und 2 Übertritte zu uns statt.

VII. In die Gemeinde wurden folgende *neue Mitglieder* aufgenommen: Várady Antal, Schultz Curt, Klug Rezső, Czablak Pál, Kubaskó János, Jochmann József, id. Hajts Lajos, Holmok János, Vass István, Grimm Károly, Gál Vilmos, Német Kálmán, Sebestyén Rezső.

Kirchensitze erwarben sich: Frau Jolán Bicanic, die Herren: Molnár Árpád, Nádler Gyula, Késmárszky Jenő, Förster Sándor.

